

Kalkınma

DÜNYADA VE TÜRKİYE'DE TURİZM

TÜRKİYE KALKINMA BANKASI A.Ş.

EKONOMİK VE SOSYAL ARAŞTIRMALAR MÜDÜRLÜĞÜ

**Temmuz 2008
ANKARA**

TÜRKİYE KALKINMA BANKASI A.Ş.

**DÜNYADA VE TÜRKİYE'DE
TURİZM**

Hazırlayan

M. Oğuzhan ÖNEN (Kd. Uzman)

EKONOMİK VE SOSYAL ARAŞTIRMALAR MÜDÜRLÜĞÜ

**Temmuz 2008
ANKARA**

İÇİNDEKİLER

Sayfa No.

GİRİŞ	1
1. KAVRAM VE TANIMLAR.....	1
2. DÜNYA'DA TURİZM.....	2
3. TÜRKİYE'DE TURİZM.....	9
SONUÇ	34
KAYNAKLAR.....	39

TABLolar LİSTESİ

Sayfa No.

Tablo 1: Uluslararası Ziyaretçi Sayısı (1950–2007) (Milyon Kişi)	3
Tablo 2: Uluslararası Ziyaretçi Sayısı (1950–2007) (%).....	4
Tablo 3: Uluslararası Ziyaretçi Sayısı (1950–2005) (Ortalama Yıllık Büyüme Oranı %)	4
Tablo 4: Dünya Turizm Hareketlerinin Yıllar İtibariyle Amacına Göre Dağılımı	5
Tablo 5: Uluslararası Gelen Turistin Hareket Noktası ve Gittiği Bölge, 2004 (Bin Kişi).....	5
Tablo 6: Turizm Gelirlerinin Bölgelere Göre Dağılımı (Milyon ABD \$)	6
Tablo 7: Turizm Gelirlerinin Bölgelere Göre Dağılımı (%)	6
Tablo 8: Dünya’da En Çok Turizm Harcaması Yapan Ülkeler	7
Tablo 9: Dünya’da En Çok Seyahat Edilen Ülkeler (Mutlak Sayılar)	8
Tablo 10: Gelen Turistin Ulaşım Yollarına Göre Dağılımı (Milyon Kişi)	9
Tablo 11: Gelen Turistin Ulaşım Yollarına Göre Dağılımı (%).....	9
Tablo 12: Turizm Gelirlerinin İhracata, Giderlerinin İthalata Oranı ve Turizm Gelirlerinin Gayri Safi Yurtiçi Hasıla İçindeki Payı (Milyon \$ ve %).....	10
Tablo 13: Turizm Gelir – Gider Dengesi ve Ortalama Harcama.....	11
Tablo 14: Yabancı Ziyaretçi ve Yurt Dışında İkamet Eden Vatandaş Ziyaretçi Turizm Gelirlerinin Aylara Göre Dağılımı (Milyon ABD \$).....	12
Tablo 15: Turizm Giderlerinin Yıllara ve Aylara Göre Dağılımı	13
Tablo 16: Türkiye’ye Gelen Yabancıların Yıllara ve Aylara Göre Dağılımı (1984–2007)	14
Tablo 17: Türkiye’den Çıkan Vatandaşların Yıllara ve Aylara Göre Dağılımı	15
Tablo 18: Yıllara Göre Belgeli Konaklama Tesislerinin Sayısı (1970-2006)	16
Tablo 19: Türlerine ve Sınıflarına Göre Turizm Belgeli Konaklama Tesislerinin Sayısı	17
Tablo 20: Coğrafi Bölgelere Göre Belgeli Konaklama Tesislerinin Sayısı (2006)	18
Tablo 21: İllere Göre Belgeli Konaklama Tesislerinin Sayısı (2006).....	19
Tablo 22: Tesislerin Tür ve Sınıflarına Göre İşletmeye Açık Oldukları Aylar İtibariyle Dağılımı	22
Tablo 23: Tesislerdeki Yatak Kapasitesinin Tür ve Sınıflarına Göre İşletmeye Açık Oldukları Aylar İtibariyle Dağılımı (2006)	25
Tablo 24: Tesislere Geliş ve Geceleme Sayıları, Ortalama Kalış Süresi ve Doluluk Oranlarının Aylara Göre Dağılımı (2006).....	26
Tablo 25: Tesislere Geliş, Geceleme Sayıları, Ortalama Kalış Süresi ve Doluluk Oranlarının Tesis Tür ve Sınıflarına Göre Dağılımı (2006)	27
Tablo 26: Tesislere Geliş, Geceleme Sayıları, Ortalama Kalış Süresi ve Doluluk Oranlarının Coğrafi Bölgelere Göre Dağılımı (2006).....	28
Tablo 27: Yıllar İtibariyle Konaklama Tesislerinde Konaklayan Kişi Sayısı, Geceleme, Ortalama Kalış Süresi	30
Tablo 28: Tesislere Geliş Sayısının Tesis Tür ve Sınıflarına Göre Dağılımı.....	31
Tablo 29: Tesislerdeki Geceleme Sayılarının Tesis Tür ve Sınıflarına Göre Dağılımı	32

GİRİŞ

Turizm, insanların sürekli konutlarının bulunduğu yer dışında yaptıkları seyahat ve gittikleri yerlerde geçici konaklamalarından doğan ihtiyaçlarının karşılanması ile ilgili faaliyetlerdir.

Günümüzde çok yönlü bir görünüm arz eden turizm, özellikle yirminci yüzyılın ikinci yarısından itibaren ülke ekonomilerinin karşılaştığı ekonomik sorunların çözümünde ve darboğazların aşılmasında adeta bir çıkış noktası haline gelmiştir.

Turizm sektörü; sosyo-ekonomik ve kültürel gelişmeyi hızlandırması, hizmet sektörünün yan kollarında üretim ile ülke genelinde istihdamı artırması, yabancı sermaye girişi ve döviz girdisi sağlamasıyla iktisadi kalkınmada önemli bir unsurdur. Din, dil, ırk ayrımı olmaksızın insanlar arası ilişkileri barış ve dostluk duygularını geliştirerek dünya barışını kuvvetlendiren önemli bir sektördür.

Türkiye, turizm sektörüne ülke ekonomisi içinde gereken önemi vermiş, ekonomik kalkınma ve sosyal gelişme süreci içinde turizm yatırımları da artan bir ölçüde gelişme göstermiştir. Son yıllarda artan konaklama tesislerine ve turist sayısına paralel olarak turizmden elde edilen gelirlerde de olumlu yönde gelişme olmuştur.

Araştırmada Dünya ve Türkiye'deki turizm hareketlerinin genel bir değerlendirmesi yapılacaktır. Bu amaçla Dünya Turizm Örgütü, T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı ve Türkiye İstatistik Kurumundan alınan veriler kullanılmıştır.

1. KAVRAM VE TANIMLAR

T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı tarafından sektördeki kavramlara ilişkin yapılan tanımlar şöyledir:

Turizm: Kişilerin ikamet ettiği yer dışındaki bir yere bir yılı aşmamak üzere, boş zaman değerlendirme, iş ve diğer benzeri amaçlarla yaptıkları seyahatlerdir.

Uluslararası Ziyaretçi: Daimi ikametgahı ve yaşadığı çevrenin dışındaki bir ülkeyi, 12 ayı aşmayan süreyle ve o ülkede para karşılığı bir iş yapmak dışında bir amaçla ziyaret eden kişi.

Turist: Ziyaret edilen ülkedeki özel (ikinci konut, arkadaş ve akraba evi vb) veya kamuya açık konaklama tesislerinde en az bir gece kalan ziyaretçi.

Günöbirlikçi: Ziyaret edilen ölkede özel veya kamuya açık konaklama tesislerinde geceleme yapmayan ziyaretçi

- Ölkeye gemi ile gelen ve geceleme yapmak üzere geldiđi gemiye (gemi o limanda birden fazla gün kalsa bile) geri dönen yolcular
- Trenle grup halinde yolculuk eden ve trende geceleleyen yolcular
- Ölkede ikamet etmeyen ve gün boyu o ölkede kalan mürettebat bu tanıma dahildir.

Turizm Harcaması: Ziyaret edilen ölkede kalınan süre içinde ziyaretçi tarafından veya ziyaretçi adına yapılan tüketim harcamalarıdır (Bir ölkedeki yabancı ziyaretçilerin yapmış oldukları harcamalar o öлке için **turizm geliri** o öлке vatandaşlarının yurtdışında yapmış oldukları harcamalar ise o ölkenin **turizm gideridir**).

Konaklayan Kişi: Bir konaklama tesisine geceleme yapmak amacıyla gelen ve giriş kaydı yapılan her kişi.

Geceleme: Bir müşterinin bir konaklama tesisine giriş kaydı yaptırarak tesiste geçirdiği her gece.

Ortalama Kalış Süresi: Bir tesiste kalınan ortalama gece sayısı.

Yatak Doluluk Oranı (net): O ay/yıldaki yatak kapasitesinin (kullanıma sunulan) ne kadarının dolu olduğunu gösteren orandır.

2. DÜNYA'DA TURİZM

20. yüzyılda hem ekonomik hem de sosyal olgu açıdan gelişime en büyük katkı turizm sektörü vasıtasıyla gerçekleşmiştir. 1950 yılında turizm hareketine katılan kişi sayısı 25 milyon iken 2007 yılında 898 milyon kişiye ulaşmıştır.

Uluslararası ziyaretçilerin kıtalara göre yıllar itibariyle gelişimini Tablo 1 ve Tablo 2'de verilmektedir. 1950–1990 yılları arasında turizm sektörünün ana hareket noktaları Avrupa ve Amerika kıtasıdır. Asya ve Pasifik bölgesinin 2002 yılından sonra Avrupa'dan sonra ikinci önemli bölge haline geldiği görölmektedir. 1950–1975 yılları arasında uluslararası ziyaretçilerin %90'nı Avrupa ve Amerika kıtasına seyahat edenler oluşturmaktadır. 2007 yılı itibariyle 897,7 milyon kişinin %54,5'ini Avrupa, %19,8'ini Asya ve Pasifik, %16'sını ise Amerika kıtasından seyahat edenler

oluşturmaktadır. 1950–2007 yılları arasında uluslararası ziyaretçi sayısındaki artış 35 misli olurken, en yüksek artış 924 misli ile Asya ve Pasifik, 232 misli ile Ortadoğu, 88 misli ile Afrika, 28 misli ile Avrupa ve 19 misli ile Amerika'dan seyahat edenlerde gerçekleşmiştir. Tablo 3'de uluslararası ziyaretçi sayısında kıtalar arasındaki yıllık büyüme oranları verilmiştir.

Tablo 1: Uluslararası Ziyaretçi Sayısı (1950–2007) (Milyon Kişi)

Yıllar	Dünya	Afrika	Amerika	Asya ve Pasifik	Avrupa	Ortadoğu
1950	25,3	0,5	7,5	0,2	16,8	0,2
1960	69,3	0,8	16,7	0,9	50,4	0,6
1965	112,9	1,4	23,2	2,1	83,7	2,4
1970	165,8	2,4	42,3	6,2	113,0	1,9
1975	222,3	4,7	50,0	10,2	153,9	3,5
1980	278,1	7,2	62,3	23,0	178,5	7,1
1981	278,6	8,1	62,5	24,9	175,5	7,6
1982	276,9	7,6	59,7	26,0	175,3	8,3
1983	281,8	8,2	59,9	26,6	179,6	7,5
1984	306,8	8,9	67,4	29,5	193,4	7,7
1985	320,1	9,7	65,1	32,9	204,3	8,1
1986	330,2	9,4	70,9	36,8	206,2	6,9
1987	359,7	9,9	76,6	42,1	223,9	7,2
1988	385,0	12,6	83,0	48,7	231,6	9,1
1989	410,1	13,9	86,9	49,4	250,7	9,2
1990	439,5	15,2	92,8	56,2	265,6	9,6
1991	442,5	16,3	95,3	58,0	263,9	8,9
1992	479,8	18,3	102,2	65,8	282,2	11,3
1993	495,7	18,9	102,2	72,3	290,8	11,4
1994	519,8	19,3	105,1	80,1	303,1	12,1
1995	540,6	20,4	109,0	82,4	315,0	13,7
1996	575,0	22,2	114,5	90,4	332,1	15,8
1997	598,6	23,2	116,2	89,7	352,9	16,7
1998	616,7	25,6	119,1	89,4	364,6	18,0
1999	639,6	27,0	121,9	98,7	370,5	21,5
2000	687,0	28,3	128,1	110,5	395,9	24,2
2001	686,7	29,1	122,1	115,7	395,2	24,5
2002	707,0	30,0	116,7	124,9	407,0	28,5
2003	694,6	31,6	113,1	113,3	407,1	29,5
2004	765,1	34,5	125,7	144,2	424,4	36,3
2005	806,8	37,3	133,5	155,4	441,5	39,0
2006	846,2	40,9	135,7	167,8	460,8	41,0
2007	897,7	44,2	142,1	184,9	480,1	46,4

Kaynak: Dünya Turizm Örgütü

Tablo 2: Uluslararası Ziyaretçi Sayısı (1950–2007) (%)

Yıllar	Dünya	Afrika	Amerika	Asya ve Pasifik	Avrupa	Ortadoğu
1950	100,0	2,0	29,6	0,8	66,4	0,8
1960	100,0	1,2	24,1	1,3	72,7	0,9
1965	100,0	1,2	20,5	1,9	74,1	2,1
1970	100,0	1,4	25,5	3,7	68,2	1,1
1975	100,0	2,1	22,5	4,6	69,2	1,6
1980	100,0	2,6	22,4	8,3	64,2	2,6
1981	100,0	2,9	22,4	8,9	63,0	2,7
1982	100,0	2,7	21,6	9,4	63,3	3,0
1983	100,0	2,9	21,3	9,4	63,7	2,7
1984	100,0	2,9	22,0	9,6	63,0	2,5
1985	100,0	3,0	20,3	10,3	63,8	2,5
1986	100,0	2,8	21,5	11,1	62,4	2,1
1987	100,0	2,8	21,3	11,7	62,2	2,0
1988	100,0	3,3	21,6	12,6	60,2	2,4
1989	100,0	3,4	21,2	12,0	61,1	2,2
1990	100,0	3,5	21,1	12,8	60,4	2,2
1991	100,0	3,7	21,5	13,1	59,6	2,0
1992	100,0	3,8	21,3	13,7	58,8	2,4
1993	100,0	3,8	20,6	14,6	58,7	2,3
1994	100,0	3,7	20,2	15,4	58,3	2,3
1995	100,0	3,8	20,2	15,2	58,3	2,5
1996	100,0	3,9	19,9	15,7	57,8	2,7
1997	100,0	3,9	19,4	15,0	59,0	2,8
1998	100,0	4,2	19,3	14,5	59,1	2,9
1999	100,0	4,2	19,1	15,4	57,9	3,4
2000	100,0	4,1	18,6	16,1	57,6	3,5
2001	100,0	4,2	17,8	16,8	57,6	3,6
2002	100,0	4,2	16,5	17,7	57,6	4,0
2003	100,0	4,5	16,3	16,3	58,6	4,2
2004	100,0	4,5	16,4	18,8	55,5	4,7
2005	100,0	4,6	16,5	19,3	54,7	4,8
2006	100,0	4,8	16,0	19,8	54,5	4,9
2007	100,0	4,9	15,8	20,6	53,5	5,2

Kaynak: Dünya Turizm Örgütü

**Tablo 3: Uluslararası Ziyaretçi Sayısı (1950–2005)
(Ortalama Yıllık Büyüme Oranı %)**

	Dünya	Afrika	Amerika	Asya ve Pasifik	Avrupa	Ortadoğu
1950-2000	6,8	8,3	5,8	13,1	6,5	10,1
1950-2005	6,5	8,1	5,4	12,5	6,1	10,1
1950-1960	10,6	3,7	8,4	14,1	11,6	12,3
1960-1970	9,1	12,4	9,7	21,6	8,4	11,5
1970-1980	5,3	11,6	4,0	13,9	4,7	14,3
1980-1990	4,7	7,8	4,1	9,3	4,1	3,1
1980-1985	2,9	6,1	0,9	7,4	2,7	2,7
1985-1990	6,5	9,5	7,3	11,3	5,4	3,5
1990-2000	4,6	6,4	3,3	7,0	4,1	9,6
1990-1995	4,2	6,1	3,3	8,0	3,5	7,3
1995-2000	4,9	6,7	3,3	6,0	4,7	12,0
2000-2005	3,3	5,7	0,8	7,1	2,2	10,0

Kaynak: Dünya Turizm Örgütü

Tablo 4: Dünya Turizm Hareketlerinin Yıllar İtibariyle Amacına Göre Dağılımı

	Uluslararası Ziyaretçi Sayısı (Milyon Kişi)						Oran (%)		
	1990	1995	2000	2002	2003	2004	1990	2000	2004
Dinlenme, Eğlence ve Tatil	243,5	283,6	351,5	356,3	349,8	383,1	55,6	51,2	50,2
İş ve Mesleki	60,4	82,0	112,1	112,9	111,2	119,3	13,8	16,3	15,6
Sağlık, Din Vb.	86,0	122,8	164,0	176,2	176,1	197,7	19,6	23,9	25,9
Belirsiz	48,0	51,1	59,0	61,0	56,1	63,8	11,0	8,6	8,3
Toplam	437,8	539,6	686,7	706,4	693,2	763,9	100,0	100,0	100,0

Kaynak: Dünya Turizm Örgütü

1990 yılındaki dünya turizm hareketlerine bakılırsa 437.8 milyon kişi seyahat etmiştir. Bu sayının % 55.6'sı dinlenme, eğlenme ve tatil amaçlı, % 13.8'i iş ve mesleki, %19.6'sı sağlık, dini vb. nedenlerle yapılan turizm seyahatlerinden oluşmakta iken, %11'inin nedeni belirlenememiştir. Turizm hareketine katılım her geçen yıl hızla artmış ve turizm hareketine katılan kişi sayısı 1995 yılında 539.6 milyon, 2000 yılında 686.7 milyon ve 2004 yılında 763.9 milyon kişiye ulaşmıştır. 1990–2004 dönemine bakıldığında seyahat nedenlerine göre dağılımda değişim gözlemlenmiştir. 2004 yılında turizm hareketine katılan 763.9 milyon kişinin %50.1'i dinlenme, eğlenme ve tatil amaçlı seyahat ederken, iş ve mesleki nedenle seyahat edenlerin payı %15.6, sağlık ve dini vb. nedenlerle turizm hareketine katılanların payı %25.9'a çıkmıştır. Turizm hareketine katılan 63.8 milyon (%8.3) kişinin seyahat sebebi belirlenememiştir.

Tablo 5: Uluslararası Gelen Turistin Hareket Noktası ve Gittiği Bölge, 2004 (Bin Kişi)

NEREYE ▼	NEREDEN ►						
	Dünya	Afrika	Amerika	Asya ve Pasifik	Avrupa	Orta Doğu	Belirsiz
Dünya	763.876	18.610	130.504	146.437	433.269	20.516	14.538
Afrika	33.436	13.290	1.104	958	11.582	1.695	4.807
Amerika	125.739	388	93.027	8.283	21.681	196	2.165
Asya ve Pasifik	145.491	837	9.470	114.765	17.382	880	2.156
Avrupa	422.937	2.585	25.827	16.282	372.894	1.879	3.469
Orta Doğu	36.272	1.510	1.076	6.149	9.731	15.865	1.942

Kaynak: Dünya Turizm Örgütü

Turizm hareketine katılanların nereden nereye gittiklerine ilişkin verilere bakacak olursak, 2004 yılında turizm hareketine katılan 763.9 milyon kişinin, 18.6 milyonu Afrika'dan, 130.5 milyonu Amerika kıtasından, 146.4 milyonu Asya ve Pasifik'ten, 433.3 milyonu Avrupa'dan, 20.516'sı Ortadoğu'dan gelmekteyken, 14.5 milyon kişinin nereli olduğu belirlenememiştir. Buna göre Avrupalılar tüm turizm hareketinin %57'sini oluşturmaktadır. Gidilen yer incelendiğinde bu harekete katılanların 33.4 milyon kişisi Afrika'ya, 125.7 milyon kişisi Amerika kıtasına, 145.5 milyon kişisi Asya

ve Pasifik'e, 422.9 milyon kişisi Avrupa'ya, 36.3 milyon kişisi ise Ortadoğu'ya gitmektedir. Tablo 5'de seyahatlerin aynı kıta içinde yapıldığı gözlenmektedir.

Dünya Turizm Gelirlerinin bölgelere göre dağılımı Tablo 6 ve Tablo 7'de verilmektedir. 1990–2005 yılları arasında Türkiye'nin Dünya Turizm Gelirlerindeki payı %1,19'dan %2,66'a yükselmiştir.

Tablo 6: Turizm Gelirlerinin Bölgelere Göre Dağılımı (Milyon ABD \$)

	1990	1995	2000	2003	2004	2005
Afrika	6.402	8.500	10.503	16.124	19.187	21.526
Amerika	69.274	98.439	130.797	114.231	132.022	144.556
Asya ve Pasifik	46.474	80.700	90.207	98.363	129.523	140.765
Avrupa	142.885	212.159	232.486	283.423	328.498	348.263
Türkiye	3.225	4.957	7.636	13.203	15.888	18.152
Orta Doğu	5.124	10.905	17.567	22.459	25.474	27.557
Dünya	270.159	410.703	481.560	534.600	634.704	682.667

Tablo 7: Turizm Gelirlerinin Bölgelere Göre Dağılımı (%)

	1990	1995	2000	2003	2004	2005
Afrika	2,37	2,07	2,18	3,02	3,02	3,15
Amerika	25,64	23,97	27,16	21,37	20,80	21,18
Asya Ve Pasifik	17,20	19,65	18,73	18,40	20,41	20,62
Avrupa	52,89	51,66	48,28	53,02	51,76	51,02
Türkiye	1,19	1,21	1,59	2,47	2,50	2,66
Orta Doğu	1,90	2,66	3,65	4,20	4,01	4,04
Dünya	100,00	100,00	100,00	100,00	100,00	100,00

Dünyada yükselen refah düzeyine paralel olarak seyahate ayrılan gelirin ve ulaşım olanaklarının artması sonucu, büyüyen uluslararası turizm pazarından en yüksek payı almak için turist çeken ülkeler arasındaki rekabet giderek artmaktadır.

Tablo 8: Dünya’da Ençok Turizm Harcaması Yapan Ülkeler

Sıralama	Uluslararası Turizm Harcamaları (Milyar ABD \$)			Piyasa Payı (%) 2004	Nüfus 2004 (Milyon)	Kişi Başı Harcama ABD \$
	2002	2003	2004			
Dünya	487,0	533,0	633,0	100,0	6.377	99
1. Almanya	52,5	64,7	71,0	11,2	82	861
2. Abd	58,7	57,4	65,6	10,4	293	224
3. İngiltere	41,5	47,9	56,5	8,9	60	938
4. Japonya	26,5	28,8	38,2	6,0	127	300
5. Fransa	19,5	23,4	28,6	4,5	60	474
6. İtalya	16,8	20,6	20,5	3,2	58	354
7. Çin	15,4	15,2	19,1	3,0	1.299	15
8. Hollanda	12,9	14,6	16,4	2,6	16	1.007
9. Kanada	11,7	13,4	16,0	2,5	33	493
10. Rusya Fed.	11,3	12,9	15,7	2,5	144	109
11. Belçika	10,2	12,2	14,0	2,2	10	1.365
12. Hong Kong	12,4	11,4	13,3	2,1	7	1.936
13. İspanya	7,3	9,1	12,2	1,9	40	302
14. Avusturya	9,4	11,8	11,9	1,9	8	1.459
15. Avustralya	6,1	7,2	10,3	1,6	20	517
16. İsveç	7,3	8,2	10,2	1,6	9	1.131
17. Güney Kore	9,0	8,2	9,9	1,6	48	204
18. Singapur	8,2	8,0	9,6	1,5	4	2.197
19. İsviçre	6,6	7,5	8,8	1,4	7	1.181
20. Norveç	5,1	6,7	8,4	1,3	5	1.842
21. Tayvan	7,0	6,5	8,2	1,3	23	359
22. Danimarka	5,8	6,7	7,3	1,2	5	1.352
23. Meksika	6,1	6,3	7,0	1,1	105	66
24. İrlanda	3,7	4,7	5,2	0,8	4	1.310
25. Hindistan	3,0	3,6	5,1	0,8	1.065	5

Kaynak: Dünya Turizm Örgütü

Dünya Turizm Örgütü tarafından açıklanan dünyada en çok turizm harcaması yapan ülkeler sıralamasında 2004 yılında 71 Milyar ABD Doları ile Almanya ilk sırayı almaktadır. Almanya’yı 65,6 Milyar ABD Doları ile ABD, 56,5 Milyar ABD Doları ile İngiltere takip etmektedir. Sıralamada yer alan ilk 25 ülkenin yapmış olduğu turizm harcaması, 633 Milyar ABD Doları olan toplam turizm harcamasının % 77,5’ini oluşturmaktadır. İlk 5’de yer alan ülkelerin yapmış oldukları turizm harcaması toplamın % 30’unu oluşturmaktadır. Tablo 8’de ayrıca en yüksek harcama yapan ilk 25 ülkelerde kişi başına düşen turizm harcamaları da görülmektedir. Dünya genelinde kişi başına düşen turizm harcaması 2004 yılında 99 ABD Doları olmuştur. 4 milyon nüfuslu Singapur’da kişi başına turizm harcaması 2.197 ABD Doları olurken, 1.299 Milyon nüfuslu Çin’de kişi başı turizm harcaması 15 ABD Doları, 1.065 Milyon nüfuslu Hindistan’da kişi başı turizm harcamasının sadece 5 ABD Doları olduğu görülmektedir. En çok harcama yapan ülke olan Almanya’da ise kişi başı turizm harcaması 2004 yılında 861 ABD Doları olmuştur.

Tablo 9: Dünya'da En Çok Seyahat Edilen Ülkeler (Mutlak Sayılar)

Sıralama	Uluslararası Ziyaretçi Sayısı (Milyon Kişi)		Piyasa Payı 2004
	2003	2004	
Dünya	693,0	764,0	100,0
1. Fransa	75,0	75,1	9,8
2. İspanya	50,9	52,4	6,9
3. Abd	41,2	46,1	6,0
4. Çin	33,0	41,8	5,5
5. İtalya	39,6	37,1	4,9
6. İngiltere	24,7	27,8	3,6
7. Meksika	18,7	20,6	2,7
8. Türkiye	13,3	16,8	2,2
9. Almanya	18,4	20,1	2,6
10. Rusya Fed.	20,4	19,9	2,6
11. Avusturya	19,1	19,4	2,5
12. Kanada	17,5	19,2	2,5
13. Malezya	10,6	15,7	2,1
14. Ukrayna	12,5	15,6	2,0
15. Polonya	13,7	14,3	1,9
16. Hong Kong	9,7	13,7	1,8
17. Yunanistan	14,0	13,3	1,7
18. Macaristan	-	12,2	1,6
19. Tayland	10,1	11,7	1,5
20. Portekiz	11,7	11,6	1,5
21. Hollanda	9,2	9,6	1,3
22. Suudi Arab.	7,3	8,6	1,1
23. Makao	6,3	8,3	1,1
24. Hırvatistan	7,4	7,9	1,0
25. Mısır	5,7	7,8	1,0

Kaynak: Dünya Turizm Örgütü

Dünya turizm hareketine 2003 yılında 693 milyon kişi, 2004 yılında ise bir önceki yıla göre %10 artarak 764 milyon kişi katılmıştır. Tablo 9'da Dünya Turizm Örgütü tarafından yayınlanan dünyada en çok seyahat edilen ülkeler sıralaması verilmiştir. Ülkemiz 2004 verilerine göre bu sıralamada 16,8 milyon ziyaretçi ile 8'inci sırada yer almıştır. Sıralamada 75,1 milyon ziyaretçi ile ilk sırada Fransa yer alırken, bu ülkeyi 52,4 milyon ziyaretçi sayısı ile İspanya, 46,1 milyon ziyaretçi ile ABD izlemektedir. Tablodan da görüleceği üzere turizm hareketine katılan 764 milyon ziyaretçinin %71,5'i sıralamada yer alan 25 ülkeye gitmektedirler.

Dünya turizm hareketlerine katılan ziyaretçilerin ulaşım yollarına göre bilgileri Tablo 10 ve 11'de yer almaktadır.

Tablo 10: Gelen Turistin Ulaşım Yollarına Göre Dağılımı (Milyon Kişi)

	1990	1995	2000	2002	2003	2004
Hava	169.4	217.7	289.8	287.5	286.2	330.0
Kara	233.2	276.6	342.3	363.1	353.2	375.1
-Karayolu	205.9	250.9	308.2	328.3	318.6	338.5
- Demiryolu	27.4	25.7	34.1	34.8	34.6	36.6
Deniz	33.8	43.6	52.4	53.1	51.6	55.7
Belirtilmeyen	1.4	1.6	2.2	2.6	2.3	3.0
Toplam	437.8	539.6	686.7	706.4	693.2	763.9

Kaynak: Dünya Turizm Örgütü

Tablo 11: Gelen Turistin Ulaşım Yollarına Göre Dağılımı (%)

	1990	2000	2004
Hava	38.7	42.2	43.2
Kara	53.3	49.8	49.1
-Karayolu	47.0	44.9	44.3
- Demiryolu	6.2	5.0	4.8
Deniz	7.7	7.6	7.3
Belirtilmeyen	0.3	0.3	0.4
Toplam	100.0	100.0	100.0

Kaynak: Dünya Turizm Örgütü

1990 yılında 437,8 milyon ziyaretçinin 169,4 milyonu hava, 233,2 milyonu kara ve 33,8 milyonu deniz yolunu tercih etmiştir; 2004 yılında hava yolu ile seyahat edenlerin sayısında 1990 yılına göre artış gözlenirken, kara ve deniz yolu ile seyahat edenlerin sayısında oransal olarak düşüş olduğu gözlenmektedir. 2004 yılında 763,9 milyon ziyaretçinin % 49,1'i kara yolu ile seyahat etmektedir. Kara yolu ile seyahat ilk sırayı alırken, ikinci sırada % 43,2'lik pay ile hava yolu ile seyahat almaktadır. Deniz yolu ile seyahat edenlerin payı % 7,3 olmuştur. 3 milyon kişinin (% 0,4) nasıl seyahat edildiği belirlenememiştir.

3. TÜRKİYE'DE TURİZM

Turizm dünyanın en hızlı gelişen sektörlerinden birisidir. Türkiye planlı dönemle birlikte turizm alanında önemli gelişmeler kaydetmiştir. 1963–1980 döneminde ülkesel sosyo-ekonomik gelişmede kamu yatırımları için emredici, özel sektör yatırımları için yönlendirici nitelikte bir merkezi planlamaya bağımlı olan model seçilmiştir.

Türkiye, turizm sektörüne ülke ekonomisi içinde gereken önemi vermiş, ekonomik kalkınma ve sosyal gelişme süreci içinde turizm yatırımları da artan bir ölçüde gelişme göstermiştir. Son yıllarda artan konaklama tesislerine ve turist sayısına paralel olarak turizmden elde edilen gelirlerde de olumlu yönde gelişme olmuştur.

Turistik yatırımlar da ekonomideki her yatırım gibi gelir meydana getirir. Turistik tüketim ve yatırım harcamaları sonucunda turizmin ekonominin genelinde meydana getireceği gelir etkisinin, ilk etapta harcamanın kendisine eşit, sonraki etaplarda ise meydana getireceği dolaylı etkiler sonucu harcama miktarının çok üzerinde olması beklenir.

Türkiye’de son yıllarda turizm sektöründe yapılan yatırımlarla birlikte tanıtma ve pazarlama çalışmalarında gösterilen büyük desteklerin sonucunda, turizm gelirlerinde önemli artışlar sağlanmıştır.

1998 yılından günümüze kadar turizm gelirlerinin ihracata, giderlerinin ithalata oranı ve turizm gelirlerinin GSMH içindeki payında meydana gelen değişiklikler Tablo 12’de verilmektedir.1998 yılında 26.974 milyon ABD \$’ı olan ihracata karşılık ihracatın %29’u kadar 7.809 milyon ABD \$’lık turizm geliri elde edilmiştir. 1998–2007 döneminde ihracatın turizm gelirlerinden daha fazla artması nedeniyle turizm gelirlerinin ihracata oranı azalmıştır. 2007 yılında 18.487 milyon ABD \$’lık turizm gelirlerinin 107.214 milyon ABD \$’lık ihracata oranı %17,2 olmuştur.

1998 yılında 1.754 milyon ABD \$’ı olan turizm giderinin 45.921 milyon ABD \$ olan ithalat’a oranı %3,8 iken, 2007 yılında turizm giderlerindeki artışın önceki yıllara göre ithalattaki artıştan az olması nedeniyle turizm giderinin ithalata oranı %1,9 olmuştur.

Tablo 12’de ayrıca turizm gelirlerinin 1998–2007 yılları arasında GSYİH içindeki payı verilmektedir. Turizm gelirlerinin GSYİH içindeki payı 1998–2007 yılları arasında en düşük %2,1 ile 1999 yılında, en yüksek ise %5,2 ile 2002 yılında gerçekleşmiştir. 2006 yılında %3,2 olan oran 2007 yılında GSYİH ’deki artışın turizm gelirlerindeki artıştan fazla olması nedeniyle % 2,8’e düşmüştür.

Tablo 12: Turizm Gelirlerinin İhracata, Giderlerinin İthalata Oranı ve Turizm Gelirlerinin Gayri Safi Yurtiçi Hasıla İçindeki Payı (Milyon \$ ve %)

Yıllar	Turizm Gelirleri (1)	İhracat (2)	(1) / (2) %	Turizm Giderleri (3)	İthalat (4)	(3) / (4) %	GSYİH	(1) / (5) %
1998	7.808,9	26.974,0	28,9	1.753,9	45.921,0	3,8	270.947,0	2,9
1999	5.203,0	26.587,0	19,6	1.471,0	40.671,0	3,6	247.544,0	2,1
2000	7.636,0	27.775,0	27,5	1.711,0	54.503,0	3,1	265.384,0	2,9
2001	10.066,5	31.334,0	32,1	1.738,0	41.399,0	4,2	196.736,0	5,1
2002	11.900,9	36.059,0	33,0	1.880,0	51.554,0	3,7	230.494,0	5,2
2003	13.203,1	47.253,0	27,9	2.113,3	69.340,0	3,1	304.901,0	4,3
2004	15.887,7	63.167,0	25,2	2.524,0	97.540,0	2,6	390.387,0	4,1
2005	18.153,5	73.476,0	24,7	2.870,4	116.774,0	2,5	481.497,0	3,8
2006	16.850,8	85.535,0	19,7	2.742,3	139.576,0	2,0	526.429,0	3,2
2007	18.487,0	107.214,0	17,2	3.259,6	170.057,0	1,9	658.786,0	2,8

Kaynak: T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı

1964 yılından 2007 yılına kadar Türkiye’de turizm gelir-gider dengesine ilişkin verilere göre, 1964–1969 yılları arasında, 1976 ve 1977 yıllarında turizm giderleri gelirden daha fazla iken, 1970 yılından sonra yukarıdaki bir kaç yılın dışında Türkiye’nin turizm sektöründen elde ettiği gelir giderden fazla olmuştur.

Tablo 13: Turizm Gelir – Gider Dengesi ve Ortalama Harcama

Yıllar	Turizm Geliri (BİN ABD \$)	Çıkan Ziyaretçi Sayısı	Yabancı Başına Ortalama Harcama (ABD \$)	Turizm Gideri (BİN ABD \$)	Türkiye İkametli Döner Vatandaş Sayısı	Vatandaş Başına Ortalama Harcama (ABD \$)	Denge (BİN ABD \$)
1964	8.317	229.347	36,3	21.807	59.199	368,4	-13.490
1965	13.758	361.758	38,0	24.310	97.643	249,0	-10.552
1966	12.134	440.534	27,5	26.329	81.296	323,9	-14.195
1967	13.219	574.055	23,0	26.813	68.128	393,6	-13.594
1968	24.082	602.996	39,9	33.409	97.606	342,3	-9.327
1969	36.573	694.229	52,7	42.231	141.563	298,3	-5.658
1970	51.597	724.784	71,2	47.738	270.122	176,7	3.859
1971	62.857	926.019	67,9	42.192	376.746	112,0	20.665
1972	103.731	1.034.955	100,2	59.320	473.561	125,3	44.411
1973	171.477	1.341.527	127,8	93.013	526.024	176,8	78.464
1974	193.684	1.110.298	174,4	151.797	620.990	244,4	41.887
1975	200.861	1.540.904	130,4	154.954	731.552	211,8	45.907
1976	180.456	1.675.846	107,7	207.893	739.387	281,2	-27.437
1977	204.877	1.661.416	123,3	268.528	809.227	331,8	-63.651
1978	230.398	1.644.177	140,1	102.476	784.384	130,6	127.922
1979	280.727	1.523.658	184,2	95.070	803.505	118,3	185.657
1980	326.654	1.288.060	253,6	114.738	939.582	122,1	211.916
1981	381.268	1.405.311	271,3	103.313	933.867	110,6	277.955
1982	370.320	1.391.717	266,1	108.919	994.324	109,5	261.401
1983	411.088	1.625.099	253,0	127.337	1.046.038	121,7	283.751
1984	840.000	2.117.094	396,8	276.806	1.084.267	255,3	563.194
1985	1.482.000	2.614.924	566,7	323.600	945.526	342,2	1.158.400
1986	1.215.000	2.391.085	508,1	313.570	849.241	369,2	901.430
1987	1.721.117	3.058.676	562,7	447.739	1.006.000	445,1	1.273.378
1988	2.355.295	4.150.300	567,5	357.966	1.107.087	323,3	1.997.329
1989	2.556.529	4.482.779	570,3	565.000	1.290.070	438,0	1.991.529
1990	3.225.000	5.190.729	621,3	520.000	1.527.111	340,5	2.705.000
1991	2.654.000	5.106.792	519,7	592.000	1.450.492	408,1	2.062.000
1992	3.639.000	6.827.392	533,0	776.000	1.569.096	496,6	2.863.000
1993	3.959.000	5.925.760	668,1	934.000	1.733.472	538,8	3.025.000
1994	4.321.000	6.410.979	674,0	866.000	1.804.305	480,0	3.455.000
1995	4.957.000	7.247.076	684,0	912.000	2.084.258	437,6	4.045.000
1996	5.962.100	7.970.722	748,0	1.265.000	2.230.477	567,1	4.697.100
1997	8.088.549	9.233.503	876,0	1.716.000	2.425.311	707,5	6.372.549
1998	7.808.940	8.878.840	879,5	1.753.900	2.408.806	728,1	6.055.040
1999	5.203.000	7.069.293	736,0	1.471.000	2.490.923	590,5	3.732.000
2000	7.636.000	9.990.841	764,3	1.711.000	2.766.350	618,5	5.925.000
2001	10.067.155	13.450.121	748,0	1.738.000	2.542.191	683,7	8.329.155
2002	11.900.925	15.214.516	782,0	1.880.000	2.686.116	699,9	10.020.925
2003	13.203.144	16.302.050	810,0	2.113.300	3.414.844	618,9	11.089.844
2004	15.887.699	20.262.640	784,0	2.527.390	3.844.495	656,5	13.360.309
2005	18.153.504	21.124.501	752,0	2.870.408	4.124.830	695,9	15.283.096
2006	16.850.947	23.148.869	728,0	2.742.269	4.063.179	674,9	14.108.678
2007	18.487.008	27.214.988	679,0	3.259.625	4.956.069	657,7	15.227.383

Kaynak: T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı

2007 yılında Türkiye’de turizm gelir-gider dengesine bakılırsa gelirlerin giderlerden 15,2 milyar ABD \$ fazla olduğu görülmektedir. Tablo 13’den de görülebileceği üzere 60’lı yıllarda Türkiye’ye gelen yabancıların yaptıkları harcama kişi başına 23-70 ABD \$’ı iken, 70’li yıllarda 70-180 ABD \$ arasında, 80’li yıllarda 250-600 ABD \$, 90’lı yıllarda 520-880 ABD \$’ı ve 2000’li yıllarda ise 740-810 ABD \$ olmuştur. Dünya Turizm Örgütü’nün verilerine göre dünya genelinde turizm hareketine katılan ziyaretçilerin kişi başına harcamaları 99 ABD \$’dır. Türkiye’ye gelen ziyaretçilerin sayısındaki artışla birlikte yapmış oldukları kişi başına harcama tutarlarında da artış gözlenmektedir. Turizm gelirlerinde gözlenen bu önemli artışlar, turizm sektörünün ülke ekonomisinde ne kadar önemli olduğunun göstergesidir.

1964–2007 yılları arasında Türkiye’de turizm giderleri 21,8 Milyon ABD \$’dan 3.259,6 Milyon ABD \$’ına ulaşmıştır. Vatandaş başına ortalama harcama 110 ABD \$ ile 728 ABD \$ arasında değişmiştir.

Dünya Turizm Örgütü’nün verilerine göre dünya genelinde turizm harcamalarının 2005 yılındaki genel tutarı 682,7 milyar ABD \$’lık pastadan Türkiye 18,1 milyar ABD \$’lık turizm geliri ile %2,66 ‘lık bir dilimine sahiptir. 2004 yılında uluslararası gelen turist sayısı içinde 8. sırada yer alan Türkiye’nin payı %2,2’dir.

Turizm gelirlerini, yabancı ziyaretçi ve yurt dışında ikamet eden vatandaş ziyaretçilerden elde edilen gelirler olmak üzere ikiye ayırmak mümkündür. Bu ayırma göre 2006 ve 2007 yılında elde edilen turizm gelirlerinin aylara göre durumunu Tablo 14’de verilmektedir.

Tablo 14: Yabancı Ziyaretçi ve Yurt Dışında İkamet Eden Vatandaş Ziyaretçi Turizm Gelirlerinin Aylara Göre Dağılımı (Milyon ABD \$)

Aylar	2006			2007		
	Yabancı Ziyaretçilerden Elde Edilen Gelir	Yurt Dışında İkamet Eden Vatandaş Ziyaretçilerden Elde Edilen Gelir	Turizm Gelirleri Toplamı	Yabancı Ziyaretçilerden Elde Edilen Gelir	Yurt Dışında İkamet Eden Vatandaş Ziyaretçilerden Elde Edilen Gelir	Turizm Gelirleri Toplamı
Ocak	457,4	264,3	721,7	479,7	247,7	727,4
Şubat	379,8	168,8	548,6	434,4	189,9	624,3
Mart	530,3	201,0	731,3	586,9	223,9	810,8
Nisan	718,9	218,6	937,5	702,2	218,8	921,0
Mayıs	1.034,0	210,6	1.244,6	1.070,3	199,5	1.269,8
Haziran	1.303,1	207,8	1.510,9	1.333,3	203,3	1.536,6
Temmuz	1.802,4	553,7	2.356,1	1.973,3	609,2	2.582,5
Ağustos	2.313,8	848,7	3.162,5	2.508,9	895,5	3.404,4
Eylül	1.765,2	753,2	2.518,4	2.011,9	733,4	2.745,3
Ekim	1.161,1	289,0	1.450,1	1.512,6	342,5	1.855,1
Kasım	606,4	281,2	887,6	808,8	326,1	1.134,9
Aralık	484,4	297,2	781,6	567,6	307,3	874,9
Toplam	12.556,8	4.294,1	16.850,9	13.989,9	4.497,1	18.487,0

Kaynak: T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı

Tablodan da görüldüğü gibi turizm gelirlerinin %25-30'luk kısmını yurtdışında ikamet edip ülkemize ziyarete gelen vatandaşlarımızın ülkemizde yaptığı harcamalardan elde edilmektedir. En çok gelirin Mayıs-Ekim ayları arasında elde edildiği görülmektedir.

**Tablo 15: Turizm Giderlerinin Yıllara ve Aylara Göre Dağılımı
(Milyon ABD \$)**

	2003	2004	2005	2006	2007
Ocak	108,6	169,7	213,9	217,7	255,6
Şubat	214,9	210,2	274,6	164,4	198,5
Mart	166,9	175,5	189,9	185,7	217,0
Nisan	107,3	173,2	185,7	213,2	268,9
Mayıs	144,0	208,4	228,5	246,5	289,4
Haziran	197,1	242,0	264,3	286,9	344,9
Temmuz	319,0	323,7	315,9	376,7	360,3
Ağustos	223,1	235,8	238,0	256,3	247,9
Eylül	152,9	174,7	208,6	186,2	201,3
Ekim	158,7	198,5	237,9	214,9	302,9
Kasım	164,5	212,7	254,6	168,2	240,0
Aralık	156,3	202,8	258,5	225,6	332,9
Toplam	2.113,3	2.527,2	2.870,4	2.742,3	3.259,6

Kaynak: T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı

Turizm giderlerinin 2003–2007 yılları arasında aylar itibariyle durumu Tablo 15'de görülmektedir. Yıl içinde turizm giderlerinin özellikle Mayıs-Ağustos aylarında diğer aylara göre biraz daha yüksek olduğu görülmekle birlikte yıl içinde aylar itibariyle turizm gelirlerinde olduğu gibi büyük değişiklikler görülmemektedir.

TABLO 16: Türkiye'ye Gelen Yabancıların Yıllara ve Aylara Göre Dağılımı (1984–2007)

Yıllar	Ocak	Şubat	Mart	Nisan	Mayıs	Haziran	Temmuz	Ağustos	Eylül	Ekim	Kasım	Aralık	Toplam
1984	65.864	62.574	90.783	150.301	181.844	197.145	302.720	319.910	266.925	211.228	142.843	124.957	2.117.094
1985	102.277	108.110	156.620	199.962	234.629	255.115	368.155	369.285	300.206	242.288	153.709	124.568	2.614.924
1986	79.502	77.964	138.794	183.026	232.468	234.671	316.749	338.922	277.927	231.265	151.276	128.521	2.391.085
1987	77.471	90.336	104.774	230.324	286.026	321.604	393.697	456.854	341.125	265.351	152.242	135.742	2.855.546
1988	112.124	126.104	200.599	298.998	451.826	434.021	595.387	601.334	543.855	440.128	205.262	163.089	4.172.727
1989	110.814	126.039	251.539	345.332	479.623	443.072	562.218	633.641	605.991	462.882	245.840	192.160	4.459.151
1990	115.058	143.215	242.987	429.624	529.552	559.266	707.824	777.793	667.359	526.115	367.300	323.215	5.389.308
1991	157.674	157.123	284.039	376.502	502.029	517.785	635.835	761.744	773.458	581.371	404.267	366.070	5.517.897
1992	208.740	255.040	337.582	579.022	739.918	727.002	970.394	992.640	861.166	697.642	370.878	336.072	7.076.096
1993	211.573	273.666	343.780	578.292	797.637	682.401	743.819	784.532	692.967	699.415	382.736	309.820	6.500.638
1994	267.658	301.811	394.107	468.550	644.589	671.333	820.386	899.189	773.954	695.471	392.040	341.530	6.670.618
1995	274.680	302.407	368.195	535.462	732.394	810.419	1.008.709	1.070.234	1.054.871	836.025	393.023	340.467	7.726.886
1996	283.616	324.910	537.452	556.109	874.942	902.015	1.106.242	1.153.755	1.117.429	909.397	452.325	395.893	8.614.085
1997	300.872	314.306	555.204	639.819	1.020.894	1.045.987	1.206.226	1.404.876	1.297.455	947.462	538.368	417.535	9.689.004
1998	346.183	371.526	476.756	642.332	986.237	1.062.961	1.288.439	1.460.075	1.209.256	1.035.237	502.638	371.057	9.752.697
1999	359.046	371.727	409.483	426.558	691.313	784.642	931.895	1.079.249	876.261	800.513	435.790	320.808	7.487.285
2000	333.915	354.487	435.158	721.128	986.376	1.079.148	1.525.718	1.419.244	1.368.538	1.178.481	602.396	423.564	10.428.153
2001	359.320	404.653	547.365	884.805	1.231.562	1.387.955	1.776.821	1.601.331	1.440.365	1.065.825	520.962	398.005	11.618.969
2002	306.597	426.405	675.687	852.930	1.325.752	1.457.615	1.897.112	1.900.120	1.770.566	1.420.386	662.985	559.873	13.256.028
2003	363.983	481.252	499.663	669.288	1.146.309	1.510.951	2.130.949	2.275.055	1.874.329	1.657.726	776.181	643.872	14.029.558
2004	533.694	607.854	784.107	1.104.270	1.799.130	1.898.435	2.591.140	2.492.794	2.125.025	1.842.277	948.815	789.367	17.516.908
2005	700.469	696.643	1.107.348	1.348.264	2.302.389	2.402.912	3.180.802	2.861.141	2.502.123	2.108.398	1.052.561	861.836	21.124.886
2006	667.337	626.565	921.892	1.372.922	1.918.809	2.368.628	3.109.727	2.905.817	2.267.146	1.713.916	1.020.106	926.968	19.819.833
2007	809.424	738.497	1.004.452	1.326.008	1.994.216	2.457.171	3.010.266	3.873.699	3.057.442	2.460.696	1.311.983	973.227	23.017.081

Kaynak: T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı

1984–2007 yılları arasında Türkiye’ye gelen yabancıların aylara göre dağılımı Tablo 16’da verilmektedir. Türkiye’ye gelen turistlerin sayısı Mayıs-Ekim ayları arasında diğer aylara göre daha yüksektir. Bunun başlıca sebebi ülkenin güneşli, sıcak hava koşulları ile 3S (Deniz-Kum-Güneş) turizmine elverişli olmasıdır. Diğer aylarda gelen turist sayısında büyük azalma görülmemesi, Türkiye’de 3S turizminin yanı sıra tarihi ve kültürel zenginliklere olan ilginin başlıca göstergesidir.

Tablo 17: Türkiye’den Çıkan Vatandaşların Yıllara ve Aylara Göre Dağılımı

	2003	2004	2005	2006	2007
Ocak	346.317	562.093	611.467	685.816	639 834
Şubat	391.638	421.006	442.356	485.800	509 761
Mart	314.783	457.090	483.457	563.966	588 601
Nisan	302.849	510.762	571.507	589.671	685 140
Mayıs	365.466	513.214	599.054	589.729	645 170
Haziran	416.585	527.775	614.816	578.136	658 467
Temmuz	518.327	646.690	742.717	722.948	807 304
Ağustos	990.627	1.063.134	1.204.330	1.138.170	1 229 974
Eylül	799.461	894.301	982.905	962.885	948 195
Ekim	577.091	647.212	686.915	651.316	759 588
Kasım	477.155	520.085	631.387	635.397	730 586
Aralık	428.155	536.096	675.145	670.959	735 040
Toplam	5.928.454	7.299.458	8.246.056	8.274.793	8.937.660

Kaynak: T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı

Tablo 17’de Türkiye’den çıkan vatandaşların yıllara ve aylara göre dağılımı verilmektedir. 2003 yılında 5.928.454 olan yurtdışına çıkan vatandaş sayısı önemli bir artış ile 2004 yılında 7.299.458’e, 2005 yılında 8.246.056’ya, 2006 yılında ise 8.274.793’e, 2007 yılında ise 8.937.660’a ulaşmıştır. Temmuz-Eylül aylarında diğer aylara göre daha yüksek olan yurtdışına çıkan vatandaş sayısının diğer aylarda da belirli bir sayının altına inmediği gözlenmektedir.

Turizm sektöründe faaliyet gösteren tesislerin 1970 yılından günümüze kadar sayısal gelişimi Tablo 18’de görülmektedir. 1970 yılında 292 turizm işletme belgeli tesis 28.354 yatak sayısı ile turizm sektöründe faaliyette iken 25.872 yatak kapasiteli 301 tesisin yapımı için turizm yatırım belgesi alınmıştır. Gerek turizm işletme belgeli tesis ve dolayısı ile yatak kapasitesinde gerekse turizm yatırım belgeli tesis ve yatak sayısında her yıl artış gözlenmiştir. Turizm sektörüne sağlanan teşviklerin de kazandırdığı ivme ile özellikle 1988 yılından sonra tesis ve yatak sayısında hızlı artış olmuştur. 2006 yılında turizm işletme belgeli 2.475 tesiste 508.632 yatak kapasitesine ulaşılırken, yatırımı düşünülen, yatırımı devam eden 869 turizm yatırım

belgeli tesisin tamamlanması sonucunda yatak kapasitesinin 274.687 yatak daha artması beklenmektedir.

Tablo 18: Yıllara Göre Belgeli Konaklama Tesislerinin Sayısı (1970-2006)

Yıllar	Turizm Yatırım Belgeli			Turizm İşletmesi Belgeli		
	Tesis Sayısı	Oda Sayısı	Yatak Sayısı	Tesis Sayısı	Oda Sayısı	Yatak Sayısı
1970	301	13.372	25.872	292	15.243	28.354
1971	259	13.116	25.619	337	17.282	32.114
1972	157	10.400	19.874	363	18.578	34.628
1973	180	12.564	24.605	388	20.517	38.528
1974	185	13.232	25.739	400	21.699	40.895
1975	202	12.846	25.956	421	23.860	44.957
1976	227	12.802	26.068	439	24.983	47.307
1977	261	14.359	28.230	446	26.496	50.379
1978	261	13.127	26.190	473	27.233	52.385
1979	265	12.803	25.727	494	28.013	53.956
1980	267	13.019	26.288	511	28.992	56.044
1981	278	15.159	30.291	529	30.050	58.242
1982	339	18.172	36.332	569	32.011	62.372
1983	376	21.410	43.425	611	33.694	65.934
1984	412	26.372	53.615	642	34.666	68.266
1985	501	34.251	71.521	689	41.351	85.995
1986	638	48.615	101.383	731	44.342	92.129
1987	892	73.537	153.786	834	51.040	106.214
1988	1.268	105.736	218.445	957	58.914	122.306
1989	1.662	139.497	288.896	1.102	70.603	146.086
1990	1.921	156.702	325.515	1.260	83.953	173.227
1991	1.987	158.379	331.711	1.404	97.260	200.676
1992	1.938	148.017	309.139	1.498	105.476	219.940
1993	1.788	132.395	276.037	1.581	113.995	235.238
1994	1.578	114.913	240.932	1.729	128.065	265.136
1995	1.334	96.517	202.483	1.793	135.436	280.463
1996	1.309	96.592	202.631	1.866	145.493	301.524
1997	1.402	110.866	236.632	1.933	151.055	313.298
1998	1.365	116.286	249.125	1.954	151.397	314.215
1999	1.311	114.840	245.543	1.907	153.749	319.313
2000	1.300	113.452	243.794	1.824	156.367	325.168
2001	1.237	106.683	229.047	1.998	177.371	368.819
2002	1.138	102.972	222.876	2.124	190.327	396.148
2003	1.130	111.894	242.603	2.240	202.339	420.697
2004	1.151	118.883	259.424	2.357	217.664	454.290
2005	1.039	128.005	278.255	2.412	231.123	483.330
2006	869	123.326	274.687	2.475	241.702	508.632

Kaynak: T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı

Tablo 19: Türlerine ve Sınıflarına Göre Turizm Belgeli Konaklama Tesislerinin Sayısı (31.12.2006)

Türü	Sınıfı	Turizm Yatırım Belgeli			Turizm İşletmesi Belgeli		
		Tesis Sayısı	Oda Sayısı	Yatak Sayısı	Tesis Sayısı	Oda Sayısı	Yatak Sayısı
Oteller	5 Yıldızlı	153	45.867	103.028	216	65.687	140.005
	4 Yıldızlı	213	39.194	85.621	416	61.695	128.627
	3 Yıldızlı	183	13.149	28.137	587	42.918	87.768
	2 Yıldızlı	116	4.351	8.858	679	27.793	55.050
	1 Yıldızlı	34	927	1.969	107	3.049	5.982
	Toplam	699	103.488	227.613	2.005	201.142	417.432
Moteller	1. Sınıf	-	-	-	3	133	248
	2. Sınıf	1	36	72	8	193	381
	Motel	4	81	164	9	211	436
	Toplam	5	117	236	20	537	1.065
Tatil Köyleri	1. Sınıf	27	7.870	17.483	73	23.389	51.654
	2. Sınıf	14	3.307	7.934	24	4.081	9.438
	Toplam	41	11.177	25.417	97	27.470	61.092
Pansiyonlar		43	882	1.760	75	1.234	2.433
Kampingerler		5	645	1.819	8	445	1.422
Oberjler		1	58	120	4	383	954
Apart Oteller		19	1.836	5.310	107	4.518	11.131
Özel Belgeliler		22	680	1.515	148	4.439	9.618
Golf		5	284	612	2	199	485
Eğitim ve Uygulama Tesisleri		1	106	216	3	225	499
Turizm Kompleksi		6	2.952	6.543	2	916	1.987
Butik Otel		16	684	1.542	2	118	250
B Tipi Tatil Sitesi		3	363	1.784	1	25	112
Dağ Evi		1	24	120	1	51	152
Kırsal Turizm Tesisi		2	30	80	-	-	-
Toplam		869	123.326	274.687	2.475	241.702	508.632

Kaynak: T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı

Tablo 20: Coğrafi Bölgelere Göre Belgeli Konaklama Tesislerinin Sayısı (2006)

Coğrafi Bölgeler	Turizm Yatırım Belgesi						Turizm İşletmesi Belgesi					
	Tesis		Oda		Yatak		Tesis		Oda		Yatak	
	Adedi	%	Adedi	%	Adedi	%	Adedi	%	Adedi	%	Adedi	%
Marmara	134	15,42	15.375	12,47	32.778	11,93	556	22,46	39.490	16,34	80.775	15,88
Ege	253	29,11	34.467	27,95	79.480	28,93	682	27,56	64.875	26,84	138.045	27,14
Akdeniz	298	34,29	58.812	47,69	129.771	47,24	717	28,97	106.936	44,24	228.150	44,86
İç Anadolu	53	6,10	5.264	4,27	11.777	4,29	246	9,94	16.539	6,84	33.253	6,54
Karadeniz	72	8,29	4.862	3,94	11.023	4,01	154	6,22	6.838	2,83	14.106	2,77
Doğu Anadolu	35	4,03	2.728	2,21	5.935	2,16	59	2,38	3.663	1,52	7.466	1,47
Güneydoğu Anadolu	24	2,76	1.818	1,47	3.923	1,43	61	2,46	3.361	1,39	6.837	1,34
Toplam	869	100,00	123.326	100,00	274.687	100,00	2.475	100,00	241.702	100,00	508.632	100,00

Kaynak: T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı

Mevcut turizm işletme belgeli konaklama tesislerinin türlerine ve sınıflarına göre dağılımı Tablo 19'da görülmektedir. Tablodan da görüleceği üzere 2.005 otel, 20 motel, 97 tatil köyü, 353 diğer sınıf tesislerle birlikte 2.475 tesiste 508.632 yatak kapasitesi bulunmaktadır. İki ve üç yıldızlı otellerin sayısı toplam tesislerin yarısını oluşturmaktadır. Tabloda ayrıca yatırımlar tamamlandığında mevcut tesislere ilave olacak turizm yatırım belgesi almış tesislerin sınıf ve türlerine ilişkin bilgiler de görülmektedir. 2.475 olan mevcut tesise yatırımlar tamamlandığında 699'u otel, 5'i motel, 41'i tatil köyü ile 124 diğer sınıftaki turistik tesisle birlikte 869 tesis dolayısıyla 274.687 yatak kapasitesi ilave olması beklenmektedir.

Coğrafi bölgelere göre turizm işletme belgeli ve turizm yatırım belgeli konaklama tesislerinin sayısı Tablo 20'de verilmiştir. Tablodan da görüleceği üzere turizm işletme belgeli 2.475 tesisin önemli bir çoğunluğu Akdeniz, Ege ve Marmara bölgesinde yer almaktadır. Toplam yatak kapasitesinin %44,86'sı Akdeniz bölgesindedir. Turizm yatırım belgesi alarak mevcut tesislere ilave olması beklenen 869 tesisin %64'ü Akdeniz ve Ege bölgesindedir. İlave 274.687 yatak kapasitesinin % 47,24'ü mevcut yatak kapasitesindeki gibi Akdeniz bölgesinde yer alacaktır. Yukarıda verilen bilgiler turizm sektörünün Akdeniz ve Ege Bölgesinde yoğunluk kazandığının önemli göstergesidir.

Tablo 21'de turizm işletme ve yatırım belgeli tesislerin illere göre dağılımı verilmektedir.

Tablo 21: İllere Göre Belgeli Konaklama Tesislerinin Sayısı (2006)

İller	Turizm Yatırım Belgeli			Turizm İşletmesi Belgeli		
	Tesis Sayısı	Oda Sayısı	Yatak Sayısı	Tesis Sayısı	Oda Sayısı	Yatak Sayısı
Adana	4	224	513	22	1623	3267
Adıyaman	2	69	132	6	327	656
Afyonkarahisar	6	1568	3788	6	684	1429
Ağrı	3	125	254	4	226	449
Amasya	5	131	261	10	265	530
Ankara	19	2201	5036	132	8884	17596
Antalya	277	56591	125082	615	100958	215484
Artvin	9	258	1609	7	368	737
Aydın	21	3261	7049	102	11211	23372
Balıkesir	11	769	1628	74	4487	9493
Bilecik	1	44	88	5	241	453
Bingöl	1	40	81	1	24	48
Bitlis	2	90	180	1	75	152
Bolu	5	487	1061	14	1251	2759
Burdur	-	-	-	-	-	-
Bursa	16	1580	3291	46	3044	6271
Çanakkale	16	669	1388	36	1979	4012

Tablo 21'in devamı

İller	Turizm Yatırım Belgeli			Turizm İşletmesi Belgeli		
	Tesis Sayısı	Oda Sayısı	Yatak Sayısı	Tesis Sayısı	Oda Sayısı	Yatak Sayısı
Çankırı	-	-	-	2	93	177
Çorum	3	505	1084	8	330	645
Denizli	2	222	450	22	2411	4951
Diyarbakır	2	65	151	13	823	1667
Edirne	6	228	453	16	656	1314
Elazığ	1	170	330	4	269	547
Erzincan	4	108	246	1	87	186
Erzurum	6	686	1493	8	821	1703
Eskişehir	2	173	346	11	675	1332
Gaziantep	9	695	1545	24	1354	2736
Giresun	4	185	348	12	466	911
Gümüşhane	-	-	-	1	37	73
Hakkari	1	46	94	3	125	253
Hatay	4	496	1094	22	926	1919
Isparta	3	454	905	10	477	972
Mersin	7	933	1953	43	2637	5847
İstanbul	69	10852	23154	338	27002	54944
İzmir	40	4866	10777	134	12106	25717
Kars	6	870	1942	6	417	863
Kastamonu	1	60	124	6	257	694
Kayseri	7	562	1250	12	751	1550
Kırklareli	1	101	210	5	263	532
Kırşehir	2	72	147	3	199	395
Kocaeli	4	382	782	17	989	2003
Konya	6	683	1429	18	1253	2594
Kütahya	7	504	1154	4	280	564
Malatya	1	42	84	9	465	918
Manisa	3	205	468	11	517	1151
Kahramanmaraş	2	74	144	4	263	557
Mardin	3	254	565	6	276	567
Muğla	173	23761	55634	396	37432	80422
Muş	1	13	36	4	211	434
Nevşehir	9	1094	2592	42	3579	7344
Niğde	2	84	159	1	80	170
Ordu	3	128	259	11	482	980
Rize	7	497	1060	9	406	819
Sakarya	4	336	870	7	364	784
Samsun	3	262	533	9	481	958
Siirt	1	55	80	-	-	-
Sinop	2	60	114	1	32	64
Sivas	1	72	148	6	273	541
Tekirdağ	3	214	437	8	330	694
Tokat	4	189	382	9	294	575
Trabzon	18	1539	3017	21	1039	2111
Tunceli	3	223	543	1	18	36
Şanlıurfa	6	608	1294	6	258	518
Uşak	1	80	160	7	234	439
Van	1	100	210	11	617	1268
Yozgat	1	20	40	4	174	354
Zonguldak	1	33	66	8	330	648
Aksaray	2	100	204	12	456	946
Bayburt	-	-	-	1	44	75

Tablo 21'in devamı

İller	Turizm Yatırım Belgeli			Turizm İşletmesi Belgeli		
	Tesis Sayısı	Oda Sayısı	Yatak Sayısı	Tesis Sayısı	Oda Sayısı	Yatak Sayısı
Karaman	1	100	220	2	90	186
Kırıkkale	1	103	206	1	32	68
Batman	-	-	-	4	281	611
Şırnak	1	72	156	1	20	37
Bartın	3	189	388	5	208	424
Ardahan	1	20	44	2	128	237
İğdir	4	195	398	4	180	372
Yalova	3	200	477	4	135	275
Karabük	1	202	422	15	278	543
Kilis	-	-	-	1	22	45
Osmaniye	1	40	80	1	52	104
Düzce	3	137	295	7	270	560
Toplam	869	123326	274687	2475	241702	508632

Kaynak: T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı

Mevcut turizm işletme ve yatırım belgeli konaklama tesislerinin illere göre dağılımına bakıldığında turizm işletme belgeli 2.475 tesis ve 508.632 yatak kapasitesinin 615 tesis ve 215.484 yatak kapasitesi ile Antalya il sırası alırken, bu ili 396 tesis ve 80.422 yatak kapasitesi ile Muğla, 338 tesis ve 54.944 yatak kapasitesi ile İstanbul izlemektedir. Burdur ve Siirt'te turizm işletme belgeli tesisin bulunmadığı görülmektedir.

Tablo 22'de tesislerin tür ve sınıflarına göre işletmeye açık oldukları aylar itibariyle dağılımı verilmektedir.

Tablo 22: Tesislerin Tür ve Sınıflarına Göre İşletmeye Açık Oldukları Aylar İtibariyle Dağılımı (2006)

Tesis Cins ve Sınıfı	Ocak	Şubat	Mart	Nisan	Mayıs	Haziran	Temmuz	Ağustos	Eylül	Ekim	Kasım	Aralık
Otel												
5 Yıldız	161	161	172	196	205	206	207	209	209	204	179	170
4 Yıldız	229	227	240	340	389	390	393	394	394	367	242	231
3 Yıldız	338	338	345	446	559	574	576	574	572	516	35	340
2 Yıldız	425	421	429	508	633	669	671	671	668	568	422	417
1 Yıldız	68	71	70	82	108	118	119	119	118	89	68	67
Özel Belgeli	83	83	84	97	110	115	117	117	115	101	86	84
Termal	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2
Butik	-	-	-	-	-	-	1	1	1	1	1	1
Apart	12	11	12	43	88	99	98	98	98	62	11	10
Otel Toplamı	1.318	1.314	1.354	1.714	2.094	2.173	2.184	2.185	2.177	1.910	1.361	1.322
Motel	12	12	14	17	23	24	24	24	24	20	14	14
Pansiyon	18	18	20	38	67	87	87	87	86	59	21	20
Tatil Köyü	15	15	23	69	90	96	96	95	95	71	23	16
Oberj	5	5	5	1	1	1	1	1	1	1	1	5
Kamping	-	-	-	-	2	5	5	5	4	-	-	-
Golf Tesisi	4	4	4	4	4	4	4	5	5	5	5	5
Eğitim Uygulama	1	1	1	1	1	2	2	2	2	1	1	1
Turizm Kompleksi	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
Dağ Evi	-	-	-	-	-	-	1	1	-	-	-	-
Genel Toplam	1.374	1.370	1.422	1.845	2.283	2.393	2.405	2.406	2.395	2.068	1.427	1.384

Kaynak: T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı

Tesislerin işletmeye açık oldukları aylara göre değerlendirildiğinde 2006 yılında Ocak, Şubat, Mart, Kasım ve Aralık aylarında 1400 civarında tesis işletmeye açık iken, Nisan ayında 1845, diğer aylarda ise 2000'in üzerindedir. Türkiye genelinde turizm işletme belgeli 2.475 tesis bulunmasına karşılık 2006 yılının Ağustos ayında en fazla 2.406 tesisin işletmeye açık olduğu görülmektedir. Yukarıdaki bilgilerden hareketle 800'ün üzerindeki tesisin sadece turizm mevsiminin yoğun olduğu Mayıs-Ekim ayları arasında işletmeye açıktır.

Tesislerdeki yatak kapasitesinin tür ve sınıflarına göre işletmeye açık oldukları aylar itibarıyla dağılımına ilişkin bilgiler Tablo 23'de verilmektedir. 2006 yılı içinde arz edilen en düşük yatak kapasitesi 259.161 yatak ile Şubat ayında, en yüksek yatak arzı ise 508.633 yatak ile Ağustos ayında olduğu görülmektedir. İşletmeye açık olmayan tesislerdeki yatak kapasiteleri dahil turizm işletme belgeli tesislerdeki toplam yatak kapasitesinin 508.632 iken, Ağustos 2007'de arz edilen yatak kapasitesinin 508.633 olması işletmeye açık olan tesislerin sahip oldukları kapasitenin üzerinde ilave yatak kapasitesi arz ettiklerini göstermektedir. Tür ve sınıf bazında incelenecek olursa her tür ve sınıftaki tesislerde Nisan-Ekim ayları arasında işletmeye açık tesislerde arz edilen yatak kapasitesinde artış gözlenmektedir.

2006 yılında tesislere geliş ve geceleme sayıları, ortalama kalış süresi ve doluluk oranlarının aylara göre dağılımı Tablo 24'te verilmektedir. 2006 yılında turizm işletme belgeli tesislere gelen kişi sayısı 11.896.571'i yabancı, 11.570.101'i yerli olmak üzere toplam 23.466.060 kişi gelmiştir. Tesislere gelenlerin en yüksek olduğu ay 2.995.780 kişi ile Ağustos ayı olmuştur. Tesislerdeki geceleme sayısı 46.640.060'ı yabancı, 21.502.638'i yerli olmak üzere toplam 68.143.098 geceleme olmuştur. Tesislerde yabancıların ortalama kalış süresi 3,9 gün, yerlilerin ortalama kalış süresi ise 1,9 gündür. Tesislere gelen yabancı ve yerli sayıları birbirine yakın değerlerde iken, yabancı geceleme sayısı yabancıların tesiste daha uzun kalmalarından dolayı yerli geceleme sayısından fazladır. Tesislerin doluluk oranlarını inceleyecek olursak en yüksek doluluk %66,3 ile Ağustos ayında, en düşük doluluk oranı ise %30,2 ile Aralık ayında gerçekleşmiştir. Tesislerin 2006 yılı doluluk oranı ortalaması %47,3'tür.

2006 yılında tesislere geliş, geceleme sayıları, ortalama kalış süresi ve doluluk oranlarının tesis tür ve sınıfına göre dağılımı Tablo 25'te verilmektedir. Arz edilen yatak kapasitelerine göre 2, 3, 4 ve 5 yıldızlı otellerle, tatil köylerine gelen sayısı ve geceleme sayısı diğer tesislere göre daha fazladır. Gelen yabancıların 3, 4 ve 5

yıldızlı oteller ile tatil köyünü tercih ettiği görülmektedir. Bu tesislere gelen yabancı sayısı tüm tesislere gelen yabancı sayısının %90'ını oluşturmaktadır. Yabancıların genel ortalama kalış süresi 3,9 gündür. 5 yıldızlı otelleri tercih eden yabancıların ortalama kalış süresi 3,8 gündür. 4 yıldızlı otelleri tercih eden yabancıların ortalama kalış süresi ise 3,7 gündür. 3 yıldızlı otelleri tercih eden yabancıların ortalama kalış süresi ise 4,1 gündür. Tatil köylerinde ortalama kalış süresi 4,9 gün olup, genel ortalamanın oldukça üstündedir. Gelen yabancıların en uzun ortalama kalış süresi 15,6 gün ile oberjlerdir. Ancak oberjlerde kalan yabancı sayısı 834 kişidir. Yerli konaklamada tercih yabancıların tercihine ilaveten 2 yıldızlı oteller de önem taşımaktadır. Bu beş sınıftaki tesiste yerli konaklama sayısı tüm yerli sayısının %92,9'unu oluşturmaktadır. Yerli turistin ortalama kalış süresi 1,9 gündür. Yabancıların ortalama kalış süresinin yarısından azdır. Yerli turist en fazla 6,5 günlük ortalama kalış süresi ile kampingleri tercih etmektedir. Yerli ve yabancı turistlerin tümü dikkate alındığında 23.466.672 kişi 68.143.098 geceleme yapmıştır. Tesislerdeki ortalama kalış süresi ise 2,9 gündür.

Tablo 23: Tesislerdeki Yatak Kapasitesinin Tür ve Sınıflarına Göre İşletmeye Açık Oldukları Aylar İtibariyle Dağılımı (2006)

Tesis Cins Ve Sınıfı	Ocak	Şubat	Mart	Nisan	Mayıs	Haziran	Temmuz	Ağustos	Eylül	Ekim	Kasım	Aralık
Otel												
5 Yıldız	104.327	104.399	112.887	131.454	137.411	138.595	138.290	139.291	139.291	134.411	116.070	109.535
4 Yıldız	53.046	52.704	56.679	100.551	116.443	116.161	117.869	118.382	118.245	107.383	57.535	53.186
3 Yıldız	45.063	44.251	45.221	65.934	86.021	87.999	88.242	88.234	87.922	77.428	45.864	45.035
2 Yıldız	31.199	30.946	31.829	40.419	52.433	55.981	56.099	55.944	55.749	44.816	30.583	30.702
1 Yıldız	3.943	4.073	4.019	5.219	6.468	7.026	7.075	7.075	7.020	5.606	4.428	3.858
Özel Belgeli	5.031	5.173	5.196	6.956	8.663	9.073	9.139	9.139	8.905	7.894	5.305	5.255
Termal	281	281	281	281	281	281	281	281	281	281	281	281
Butik	-	-	-	-	-	-	114	114	114	114	114	114
Apart	822	764	816	5.180	10.215	11.284	11.228	11.228	11.228	7.433	1.126	710
Otel Toplamı	243.712	242.591	256.928	355.994	417.935	426.400	428.337	429.688	428.755	385.366	261.306	248.676
Motel	475	475	525	785	1.140	1.259	1.259	1.259	1.259	1.118	659	659
Pansiyon	423	423	473	1.041	1.844	2.539	2.539	2.539	2.519	1.596	482	533
Tatil Köyü	10.318	10.647	17.155	52.270	66.950	70.148	70.148	69.305	69.305	54.652	16.493	11.581
Oberj	1.394	1.394	1394	65	65	65	65	65	65	65	65	1.394
Kamping	-	-	-	-	861	1.241	1.241	1.241	761	-	-	-
Golf Tesisi	2.910	2.910	2.910	2.910	2.910	2.910	2.910	3.327	3.327	3.327	3.327	3.327
Eğitim Uygulama	72	72	72	72	72	408	408	408	408	72	72	72
Turizm Kompleksi	649	649	649	649	649	649	649	649	649	649	649	649
Dağ Evi	-	-	-	-	-	-	152	152	-	-	-	-
Genel Toplam	259.953	259.161	280.106	413.786	492.426	505.619	507.708	508.633	507.048	446.845	283.053	266.891

Kaynak: T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı

Tablo 24: Tesislere Geliş ve Geceleme Sayıları, Ortalama Kalış Süresi ve Doluluk Oranlarının Aylara Göre Dağılımı (2006)

Aylar	Tesislere Geliş Sayısı			Geceleme			Ortalama Kalış Süresi (Gün) (*)			Doluluk Oranı (%)		
	Yabancı	Yerli	Toplam	Yabancı	Yerli	Toplam	Yabancı	Yerli	Toplam	Yabancı	Yerli	Toplam
Ocak	391.075	747.030	1.138.105	1.125.796	1.368.806	2.494.602	2,9	1,8	2,2	13,97	16,99	30,96
Şubat	363.014	735.592	1.098.606	1.039.544	1.183.037	2.222.581	2,9	1,6	2,0	14,33	16,30	30,63
Mart	572.973	881.134	1.454.107	1.649.592	1.429.141	3.078.733	2,9	1,6	2,1	19,00	16,46	35,46
Nisan	883.394	948.607	1.832.001	2.974.236	1.554.693	4.528.929	3,4	1,6	2,5	23,96	12,52	36,48
Mayıs	1.316.978	1.076.617	2.393.595	5.009.506	1.827.541	6.837.047	3,8	1,7	2,9	32,82	11,97	44,79
Haziran	1.422.902	1.084.730	2.507.632	6.156.182	2.132.103	8.288.285	4,3	2,0	3,3	40,59	14,06	54,64
Temmuz	1.538.394	1.240.764	2.779.158	7.059.109	2.868.842	9.927.951	4,6	2,3	3,6	44,85	18,23	63,08
Ağustos	1.738.487	1.257.293	2.995.780	7.605.869	2.843.856	10.449.725	4,4	2,3	3,5	48,24	18,04	66,27
Eylül	1.481.483	1.046.050	2.527.533	6.476.001	2.087.242	8.563.243	4,4	2,0	3,4	42,57	13,72	56,29
Ekim	1.123.855	811.452	1.935.305	4.615.959	1.431.099	6.047.058	4,1	1,8	3,1	33,32	10,33	43,65
Kasım	613.728	894.533	1.508.261	1.780.006	1.424.908	3.204.914	2,9	1,6	2,1	20,96	16,78	37,74
Aralık	450.288	846.299	1.296.587	1.148.660	1.351.370	2.500.030	2,6	1,6	1,9	13,88	16,33	30,22
Toplam	11.896.571	11.570.101	23.466.672	46.640.460	21.502.638	68.143.098	3,9	1,9	2,9	32,35	14,91	47,26

Kaynak: T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı

Tablo 25: Tesislere Geliş, Geceleme Sayıları, Ortalama Kalış Süresi ve Doluluk Oranlarının Tesis Tür ve Sınıflarına Göre Dağılımı (2006)

Tesis Tür ve Sınıfı	Tesise Geliş Sayısı			Geceleme			Ortalama Kalış Süresi (Gün)			Doluluk Oranı (%)		
	Yabancı	Yerli	Toplam	Yabancı	Yerli	Toplam	Yabancı	Yerli	Toplam	Yabancı	Yerli	Toplam
Otel												
5 Yıldızlı	4.380.474	2.763.000	7.143.474	16.433.439	5.865.043	22.298.482	3,8	2,1	3,1	35,84	12,79	48,64
4 Yıldızlı	3.132.794	2.556.937	5.689.731	11.457.715	4.692.656	1.6.150.371	3,7	1,8	2,8	35,19	14,41	49,60
3 Yıldızlı	1.468.115	2.757.358	4.225.473	6.026.213	4.514.878	1.0.541.091	4,1	1,6	2,5	24,49	18,35	42,84
2 Yıldızlı	633.542	2.185.170	2.818.712	2.167.938	3.370.006	5.537.944	3,4	1,5	2,0	13,,77	21,41	35,18
1 Yıldızlı	51.032	295.770	346.802	212.516	455.223	667.739	4,2	1,5	1,9	10,,60	22,71	33,32
Özel Belgeli	185.551	263.424	448.975	485.108	420.807	905.915	2,6	1,6	2,0	18,57	16,11	34,68
Termal	2.333	28.914	31.247	5.310	51.375	56.685	2,3	1,8	1,8	5,18	50,09	55,27
Butik	2	3.184	3.186	2	4.078	4.080	1,0	1,3	1,3	0,01	19,44	19,45
Apart	216.952	27.875	244.827	897.043	86.860	983.903	4,1	3,1	4,0	40,74	3,94	44,68
Otel Toplamı	10.070.795	10.881.632	20.952.427	37.685.284	19.460.926	57.146.210	3,7	1,8	2,7	29,98	15,48	45,46
Motel	8.727	30.748	39.475	27.879	49.903	77.782	3,2	1,6	2,0	8,41	15,05	23,45
Pansiyon	10.969	44.197	55.166	56.004	83.709	139.713	5,1	1,9	2,5	10,82	16,17	26,99
Tatil Köyü	1.696.009	484.003	2.180.012	8.267.328	1.634.423	9.901.751	4,9	3,4	4,5	52,17	10,31	62,48
Oberj	834	24.840	25.674	13.021	54.576	67.597	15,6	2,2	2,6	7,06	29,58	36,63
Kamping	13.735	4.047	17.782	52.640	26.386	79.026	3,8	6,5	4,4	32,16	16,12	48,28
Golf Tesisi	69.948	85.142	155.090	415.836	161.545	577.381	5,9	1,9	3,7	36,93	14,35	51,28
Eğitim Uygulama	2.268	6.471	8.739	9.501	9.054	18.555	4,2	1,4	2,1	14,12	13,46	27,58
Turizm Kompleksi	23.286	6.021	29.307	112.967	19.116	132.083	4,9	3,2	4,5	47,69	8,07	55,76
Dağ Evi	-	3.000	3.000	-	3.000	3.000	-	1,0	1,0	-	31,83	31,83
Genel Toplam	11.896.571	11.570.101	23.466.672	46.640.460	21.502.638	68.143.098	3,9	1,9	2,9	32,25	14,91	47,26

Kaynak: T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı

Tablo 26: Tesislere Geliş, Geceleme Sayıları, Ortalama Kalış Süresi ve Doluluk Oranlarının Coğrafi Bölgelere Göre Dağılımı (2006)

Bölgeler	Tesislere Geliş Sayısı			Geceleme			Ortalama Kalış Süresi (Gün)			Doluluk Oranı (%)		
	Yabancı	Yerli	Toplam	Yabancı	Yerli	Toplam	Yabancı	Yerli	Toplam	Yabancı	Yerli	Toplam
Marmara	3.078.329	2.923.055	6.001.384	6.621.802	4.975.668	11.597.470	2,2	1,7	1,9	24,21	18,19	42,41
Ege	2.301.633	2.325.916	4.627.549	10.097.751	5.030.233	15.127.984	4,4	2,2	3,3	30,41	15,15	45,55
Akdeniz	5.751.154	2.388.214	8.139.368	28.463.452	5.775.799	34.239.251	4,9	2,4	4,2	46,09	9,35	55,45
İç Anadolu	595.518	1.988.289	2.583.807	1.157.003	2.964.300	4.121.303	1,9	1,5	1,6	9,81	25,12	34,93
Karadeniz	81.893	981.870	1.063.763	141.431	1.414.284	1.555.715	1,7	1,4	1,5	2,84	28,40	31,24
Doğu Anadolu	43.688	482.840	526.528	88.786	679.146	767.932	2,0	1,4	1,5	3,36	25,67	29,02
Güneydoğu Anadolu	44.356	479.917	524.273	70.235	663.208	733.443	1,6	1,4	1,4	2,87	27,09	29,95
Türkiye	11.896.571	11.570.101	23.466.672	46.640.460	21.502.638	68.143.098	3,9	1,9	2,9	32,35	14,91	47,26

Kaynak: T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı

Doluluk oranları açısından tablo incelediğinde; ortalama doluluk oranının % 47,3 olduğu görülmektedir. En yüksek doluluk %62,5 ile tatil köylerinde gerçekleşirken, 4 ve 5 yıldızlı otellerde ortalama doluluk oranı %50 civarındadır. En düşük doluluk oranı ise %19,5 ile butik tesislerde gerçekleşmiştir. Turizm sezonunun yüksek olduğu bazı aylarda mevcut yatak kapasitesinin üzerinde satış yapılmakta iken yıllık doluluk oranı %50'lerdedir. Turizm sezonunun yüksek olduğu dönemlerin dışında tesislere gelişi ve ortalama kalış süresini arttırmaya yönelik pazarlama, dolayısıyla farklı turizm çeşitlemelerine ilişkin yeni politikalar belirlemek gerekmektedir.

Yıllar itibariyle konaklama tesislerinde konaklayan kişi sayısı, geceleme, ortalama kalış süresi ve doluluk oranlarının gelişimi Tablo 27'de görülmektedir. 1980'lerin başında 1,9 gün olan ortalama kalış süresinin 1992'den sonra 3 günün üzerine çıktığı görülmektedir. Doluluk oranlarının ise inişli çıkışlı bir trend izlediği 1981-2005 yılları arasında en yüksek doluluk oranının 1997 yılındaki %54,6, en düşük ise 2000 yılında %36,8 olduğu görülmektedir. Yabancı ortalama kalış süresi son yıllarda 1980'li yıllara göre 2 kata yakın artış gösterirken yerli ortalama kalış süresinde büyük bir artış görülmemektedir. 2006 yılı itibariyle konaklama tesislerinde yapılan geceleme sayısı 1981 yılına göre 15 kata yakın artmıştır. Bu artışta yatak kapasitesinin ve ortalama kalış süresinin artışını büyük önem taşımaktadır.

Tablo 27: Yıllar İtibariyle Konaklama Tesislerinde Konaklayan Kişi Sayısı, Geceleme, Ortalama Kalış Süresi

Yıllar	Konaklayan Kişi Sayısı			Geceleme			Ortalama Kalış Süresi (Gün) (*)			Doluluk Oranı (%)		
	Yabancı	Yerli	Toplam	Yabancı	Yerli	Toplam	Yabancı	Yerli	Toplam	Yabancı	Yerli	Toplam
1981	653.088	1.993.487	2.646.575	1.630.473	3.520.207	5.150.680	2,5	1,8	1,9	11,2	30,7	41,9
1982	786.114	1.883.880	2.669.994	1.967.608	3.405.177	5.372.785	2,5	1,8	2,0	15,7	27,3	43,0
1983	1.128.038	2.243.483	3.371.521	2.911.013	4.156.391	7.067.404	2,5	1,8	2,0	17,8	25,5	43,3
1984	1.425.813	2.272.102	3.697.915	3.852.753	4.557.735	8.410.470	2,7	2,0	2,2	22,2	26,2	48,4
1985	1.739.955	2.306.053	4.046.008	5.014.933	4.648.191	9.663.124	2,7	2,0	2,3	25,4	23,6	49,0
1986	2.142.843	2.721.091	4.863.934	6.312.677	5.210.143	11.522.820	3,0	1,9	2,4	25,4	21,0	46,4
1987	2.661.890	2.899.495	5.561.385	8.325.001	5.388.695	13.713.696	3,1	1,8	2,4	29,8	19,3	49,1
1988	3.411.983	3.032.343	6.444.326	11.655.182	5.577.660	17.232.842	3,4	1,8	2,7	34,1	16,3	50,4
1989	3.783.941	3.087.269	6.871.210	11.864.746	5.665.564	17.530.310	3,1	1,8	2,5	32,2	15,1	47,3
1990	3.869.166	3.584.287	7.453.453	13.270.641	6.878.368	20.149.009	3,4	1,9	2,7	31,7	16,4	48,1
1991	2.398.666	3.829.585	6.228.251	9.699.097	8.011.350	17.710.447	4,0	2,1	2,8	20,6	17,0	37,6
1992	3.720.627	4.100.495	7.821.122	16.785.455	9.170.541	25.955.996	4,5	2,2	3,3	32,2	17,6	49,8
1993	4.097.358	4.831.051	8.928.409	17.064.115	9.696.873	26.760.988	4,2	2,0	3,0	29,3	16,6	45,9
1994	3.728.645	4.691.518	8.402.163	16.254.810	9.557.680	25.812.490	4,4	2,0	3,1	24,6	14,5	39,1
1995	4.629.615	5.011.763	9.641.378	18.477.323	9.677.990	28.155.313	4,0	1,9	2,9	30,8	16,1	46,9
1996	6.448.933	5.845.208	12.294.141	25.548.488	11.490.413	37.038.901	4,0	2,0	3,0	35,3	15,9	51,2
1997	9.443.198	7.650.086	17.093.284	36.167.197	14.941.411	51.108.608	3,8	1,9	2,9	38,6	16,0	54,6
1998	7.600.031	7.684.226	15.284.257	30.432.625	15.513.645	45.946.270	4,0	2,0	3,0	30,6	15,6	46,2
1999	4.822.189	7.854.688	12.676.877	20.434.881	16.782.840	37.217.721	4,2	2,1	2,9	20,4	16,7	37,1
2000	6.804.076	8.855.902	15.659.978	28.510.906	16.475.699	44.986.605	4,2	1,9	2,9	23,3	13,5	36,8
2001	8.778.165	7.749.622	16.527.787	36.368.500	14.178.389	50.546.889	4,1	1,8	3,1	32,8	12,8	45,6
2002	9.871.594	7.916.706	17.788.300	43.312.498	15.202.445	58.514.943	4,4	1,9	3,3	32,8	12,8	45,6
2003	8.991.456	8.429.868	17.421.324	40.866.002	16.233.902	57.099.904	4,5	1,9	3,3	33,6	13,3	46,9
2004	10.981.763	9.724.913	20.706.676	49.727.905	18.356.597	68.084.502	4,5	1,9	3,3	36,6	13,5	50,1
2005	12.952.616	10.458.386	23.411.002	56.108.453	18.818.631	74.927.084	4,3	1,8	3,2	39,2	13,2	52,4
2006	11.896.571	11.570.101	23.466.672	46.640.460	21.502.638	68.143.098	3,9	1,9	2,9	32,4	14,9	47,3

Kaynak: T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı

Tablo 28: Tesislere Geliş Sayısının Tesis Tür ve Sınıflarına Göre Dağılımı

Tesis Tür ve Sınıfı	Yabancı			Yerli			Toplam		
	2004	2005	2006	2004	2005	2006	2004	2005	2006
Otel									
5 Yıldız	3.686.705	4.407.647	4.380.474	1.976.055	2.088.883	2.763.000	5.662.760	6.496.530	7.143.474
4 Yıldız	2.918.751	3.561.360	3.132.794	1.972.046	2.381.789	2.556.937	4.890.797	5.943.149	5.689.731
3 Yıldız	1.701.605	2.040.595	1.468.115	2.549.720	2.566.150	2.757.358	4.251.325	4.606.745	4.225.473
2 Yıldız	554.050	750.995	633.542	1.835.793	2.169.521	2.185.170	2.389.843	2.920.516	2.818.712
1 Yıldız	91.789	101.825	51.032	488.070	370.063	295.770	579.859	471.888	346.802
Özel Belgeli	170.430	190.115	185.551	235.225	276.546	263.424	405.655	466.661	448.975
Yüzer	1.804	-	-	6.528	-	-	8.332	-	-
Termal	2.213	1.456	2.333	24.181	21.513	28.914	26.394	22.969	31.247
Butik	-	-	2	-	-	3.184	-	-	3.186
Apart	177.670	202.785	216.952	40.959	33.321	27.875	218.629	236.106	244.827
Otel Toplamı	9.305.017	11.256.778	10.070.795	9.128.577	9.907.786	10.881.632	18.433.594	21.164.564	20.952.427
Motel	38.746	7.145	8.727	30.063	22.926	30.748	68.809	30.071	39.475
Pansiyon	27.438	19.348	10.969	53.777	47.207	44.197	81.215	66.555	55.166
Tatil Köyü	1.494.841	1.546.974	1.696.009	353.020	355.060	484.003	1.847.861	1.902.034	2.180.012
Oberj	.730	2.979	834	21.948	28.389	24.840	22.678	31.368	25.674
Kamping	19.710	15.965	13.735	5.057	4.454	4.047	24.767	20.419	17.782
Golf Tesisi	79.908	76.995	69.948	124.893	88.968	85.142	204.801	165.963	155.090
Eğitim Uygulama	2.575	8.759	2.268	5.483	2.480	6.471	8.058	11.239	8.739
Turizm Kompleksi	12.798	17.673	23.286	2.095	1.116	6.021	14.893	18.789	29.307
Dağ Evi	-	-	-	-	-	3.000	-	-	3.000
Genel Toplam	10.981.763	12.952.616	11.896.571	9.724.913	10.458.386	11.570.101	20.706.676	23.411.002	23.466.672

Kaynak: T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı

Tablo 29: Tesislerdeki Geceleme Sayılarının Tesis Tür ve Sınıflarına Göre Dağılımı

Tesis Tür ve Sınıfı	Yabancı			Yerli			Toplam		
	2004	2005	2006	2004	2005	2006	2004	2005	2006
Otel									
5 Yıldız	16.331.996	19.097.432	16.433.439	4.330.902	4.217.331	5.865.043	20.662.898	23.314.763	22.298.482
4 Yıldız	12.097.870	14.690.113	11.457.715	3.809.066	4.363.485	4.692.656	15.906.936	19.053.598	16.150.371
3 Yıldız	6.875.445	7.601.247	6.026.213	4.201.619	4.192.397	4.514.878	11.077.064	11.793.644	10.541.091
2 Yıldız	2619.936	2.894.820	2.167.938	2.858.232	3.282.370	3.370.006	5.478.168	6.177.190	5.637.944
1 Yıldız	412.576	274.138	212.516	752.009	541.899	455.223	1.164.585	816.037	667.739
Özel Belgeli	396.791	551.558	485.108	425.645	526.404	420.807	822.436	1.077.962	905.915
Yüzer	3.077	-	-	10.250	-	-	13.327	-	-
Termal	5.971	2.722	5.310	43.609	39.693	51.375	49.580	42.415	56.685
Butik	-	-	2	-	-	4.078	-	-	4.080
Apart	960.985	993.541	897.043	128.297	106.564	86.860	1.089.282	1.100.105	983.903
Otel Toplam	39.704.647	46.105.571	37.685.284	16.559.629	17.270.143	19.460.926	56.264.276	63.375.714	57.146.210
Motel	72.958	23.427	27.879	47.402	38.074	49.903	120.360	61.501	77.782
Pansiyon	138.340	80.513	56.004	119.843	102.203	83.709	258.183	182.716	139.713
Tatil Köyü	9.131.608	9.197.504	8.267.328	1.310.585	1.151.251	1.634.426	10.442.193	10.348.755	9.901.751
Oberj	2.090	6.851	13.021	48.603	71.080	54.576	50.693	77.931	67.597
Kamping	113.843	112.569	52.640	15.885	11.683	26.386	129.728	124.252	79.026
Golf Tesisi	459.847	446.886	415.836	229.432	164.246	161.545	689.279	611.132	577.381
Eğitim Uygulama	13.162	17.911	9.501	16.651	6.566	9.054	29.813	24.477	18.555
Turizm Kompleksi	91.410	117.221	112.967	8.567	3.385	19.116	99.977	120.606	132.083
Dağ Evi	-	-	-	-	-	3.000	-	-	3.000
Genel Toplam	49.727.905	56.108.453	46.640.460	18.356.597	18.818.631	21.502.638	68.084.502	74.927.084	68.143.098

Kaynak: T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı

2004, 2005 ve 2006 yıllarında konaklama tesislerine gelen kişi sayısının tesis tür ve sınıflarına göre dağılımı Tablo 28'de verilmektedir. Tablodan da görüleceği üzere özellikle otellere yabancı ve yerli gelişlerde 2006 yılında bir önceki yıla göre yabancıda azalış, yerlide artış olmuştur.

Aynı yıllara ait tesislerdeki geceleme sayılarının tesis tür ve sınıfına göre dağılımı ise Tablo 29'da verilmektedir. Geceleme sayısı, gelen sayısına paralel olarak bir önceki yıla göre özellikle otellerde yabacılarda azalış, yerli geceleme sayısında artışlar olduğu gözlenmektedir.

SONUÇ

Turizm dünyanın en hızlı gelişen sektörlerinden birisidir. Türkiye planlı dönemle birlikte turizm alanında önemli gelişmeler kaydetmiştir. 1963-1980 döneminde ülkesel sosyo-ekonomik gelişmede kamu yatırımları için emredici, özel sektör yatırımları için yönlendirici nitelikte bir merkezi planlamaya bağımlı olan model seçilmiştir.

Dünyada yükselen refah düzeyine paralel olarak seyahate ayrılan gelirin ve ulaşım olanaklarının artması sonucu büyüyen uluslararası turizm pazarından en yüksek payı almak için turist çeken ülkeler arasındaki rekabet giderek artmaktadır.

Söz konusu rekabet ortamında dünya turizm gelirinden Türkiye'nin aldığı payı büyütmek ve ülke turizmini daha iyi bir konuma taşımak için Türkiye'nin uluslararası turizm pazarındaki rekabet gücünü artırıcı stratejilerin dünyadaki gelişmeleri de dikkate alarak belirlenmesi gerekmektedir.

Turizmin gelişmesi için yapılacak olan planın doğa, kültür, sosyal yapı üzerinde olumsuz etki yaratmayan ve gelecek kuşakların yaşam kalitesini gözetmesi, döviz, istihdam boyutlarıyla ekonomik gelişmemize güçlü katkılar sağlaması, yatırımcı ve işletmecilere sermayeleri karşılığında tatminkar karlar sağlayan ve turistlere doyurucu tatil deneyimi sunması gerekir.

Uluslararası turizmde eğilimler ve turist profili dikkate alınmalıdır. Belirlenen eğilimler ile turist profilin ana hatları şöyledir;

- Uzun mesafeli ve deniz aşırı seyahatler artacak ve bu yörelerde yeni destinasyonlar önem kazanacaktır.
- Destinasyon seçimi ve rezervasyon süreçlerinde elektronik teknoloji (CD-Rom atlası, internet, web siteleri vb.) gittikçe artan bir önem kazanacaktır.
- Bireylerin eğitim ve refah düzeyindeki yükselme artarak devam edecek, deneyimli seyyah grubu büyüyecektir.
- Turist tercihleri kutuplaşacak, yenilik ve çeşitlilik talebi artacak, konfor ve macera motifleri ağırlıklı olacaktır.
- Ürün geliştirmede 3 S'nin yanı sıra deniz-kum-güneş (sun-sand-sea) yerini 3 E (exciting-educational-entertainment) heyecan -eğlence – eğitim temel unsurlarının alması beklenmektedir.

- Tüketicinin bilgilendirilmesi ve korunması evrensel sistemlere bağlanacak, kalıcı ve dengeli bir turizm gelişimi için tüketicilerin sürdürdüğü kampanyaların etkisi artacaktır.
- Ortalama insan ömrünün artmasına paralel emeklilik süresi uzayacak, tatile daha çok zaman ayrılacaktır. Bekar ve çocuksuz çiftler ile üçüncü yaş denilen 65+ yaş grubunun dünya nüfusu içerisinde ağırlık kazanması ve seyahate ve eğlenceye daha fazla kaynak ayırmaları beklenmektedir. 2000 yılında 35 milyon Avrupalı'nın 100 milyonu 65 yaşın üzerinde olacaktır.
- Ortalama çalışma süreleri kısalmakta, tatile ayrılan süreler artmaktadır.

T.C. Başbakanlık Türkiye İstatistik Kurumu tarafından yayınlanan verilerden hareketle Türkiye'ye 2007 yılında gelen turistlere ait profil şu şekildedir:

- Yabancı ziyaretçilerin kişi başı ortalama harcaması 600 ABD \$, yerli ziyaretçilerin kişi başı harcaması 1100 ABD \$ civarındadır.
- Toplam turizm gelirleri içinde yabancı ziyaretçilerin yapmış oldukları harcamaların %91,5'i kişisel harcama, %8,5'i paket turdan ülkemize kalan paydır.
- Toplam turizm gelirleri içinde yerli ziyaretçilerin yapmış oldukları harcamaların %99,6'sı kişisel harcama, %0,4'ü paket turdan ülkemize kalan paydır.
- Turizm gelirlerinin %27,4'ü yeme içme, %16,2'si konaklama, %3,5'i sağlık, %10,9'u ulaştırma, %0,9'u spor, eğitim, kültür, %0,6'sı tur hizmetleri ve %33'ü giyecek, hediyelik eşya gibi diğer mal hizmetlere yapılan harcamalardan oluşmaktadır.
- Ziyaretçileri %63,2'si erkek, %36,8'i kadındır.
- Gelen ziyaretçilerin %32,1'i fakülte veya yüksekokul mezunu, %31,1'i lise ve dengi okul mezunu, %14,1'i orta okul ve ilköğretim mezunu, %10,6'sı ise yüksek lisans veya doktora yapmıştır.
- Gelen ziyaretçilerin %64,4'ü orta gelirli, %17,6'sı yüksek gelirli, %12,5'i ise düşük gelirlidir.
- Yabancı ziyaretçilerin ortalama kalış süresi 3,9 gün, yerli ziyaretçilerin ortalama kalış süresi 1,9 gündür.

- Gelen ziyaretçilerin %61,9'u on ülkeden gelmektedir. (Çokluk sırasına göre Almanya, Bulgaristan, İran, Rusya Federasyonu, Gürcistan, Yunanistan, Azerbaycan, İngiltere, Fransa ve Hollanda)

Türk turizmine ilişkin diğer verileri şu şekilde özetleyebiliriz;

- 2005 yılı verilerine göre Türkiye 18.152 milyon ABD \$ gelir ile, 682.667 milyon ABD \$'lık Dünya Turizm gelirleri içindeki payı % 2,66'dır.
- 2004 verilerine göre Dünyada en çok seyahat edilen ülkeler içinde 8. sıradadır.
- 2007 yılında Turizm gelirlerinin ihracata oranı %17,2, GSYH'ye oranı ise %2,8 olmuştur.
- 2007 yılında Turizm giderlerinin ithalata oranı %1,9'dur.
- 2007 yılında Türkiye'ye gelen ziyaretçi sayısı 23.017.081 kişi, geceleme sayısı ise 68.143.098'dir.
- 2007 yılında 2.475 turizm işletme belgeli tesiste 508.632 yatak arz edilmiş olup yıl ortalaması doluluk oranı %47,26 olmuştur.

Uluslararası pazarda Türkiye'nin en önemli beş rakibi İspanya, İtalya, Fransa, Portekiz ve Yunanistan'dır. Tarih ve kültüre öncelik veren kıta ötesi pazarlarda (ABD ve Uzakdoğu) Mısır'ın da önemli bir rakip olduğu ve hatta Fas ile Tunus'un da bu gruba girebilecekleri göz önünde bulundurulmalıdır.

Dünya'daki ve Türkiye'deki turizm trendleri dikkate alındığında, turizm destinasyonu olarak Türkiye'nin karşı karşıya bulunduğu fırsat ve tehditler ile güçlü ve zayıf yönler şunlardır:

- İklim, doğal kaynaklar, bozulmamış çevre, zengin tarih ve kültür, örf ve adet, Türk insanının misafirperverliği, turizm olgusuna çabuk adapte olabilecek genç ve dinamik nüfus potansiyeli, özgün sosyo-kültürel özellikler ve doğu ile batının egzotik bir bileşimini sunması, coğrafi konum nedeniyle ana pazarlara olan yakınlık, rakip ülkelere göre daha yeni ve daha nitelikli tesisler, genç ve kıta ötesi pazarlar için henüz keşfedilmemiş bir destinasyon olması, iç turizmdeki hareketlenme, halı, deri, konfeksiyon ve mücevher başta olmak

üzere alışveriş olanakları, son on yılda gelişmiş destinasyonlar arasına girmiş olmamız ülkemizin güçlü yönleridir.

- Türk medyasının haber alma ve verme özgürlüğü ile toplumsal menfaatleri dengeleyememesi, altyapı ve hizmet kalitesinin ve destek sektörlerdeki gelişmenin, hızlı talep artışının beraberinde getirdiği ihtiyaçlara cevap verememesi, turist sağlığı ve güvenliğindeki yetersizlikler, tesis ve çevre kalitesi arasındaki uyumsuzluk, düzensiz ve denetimsiz yönde gelişen ticari faaliyetlerin ülke turizminde ve ürün kalitesinde yol açtığı yozlaşma, Stratejik Pazarlama Yönetimine işlerlik kazandırılmaması, kapasite kullanım oranlarının düşüklüğü, yetersiz dış yatırımlar, finansman yetersizliği, toplumda turizm bilincinin yeterince geliştirilememiş olması, turistik bölgelerde esnafın turistlere karşı olumsuz davranışları, başta yerel yönetimler olmak üzere kamunun turizme yeteri kadar ilgi göstermemesi, sektörle ilgili kurumlar arasında iletişim eksikliği; yetki karmaşası ve çok başlılık, belirli yörelerde düzensiz ve çarpık yapılaşma nedeniyle doğal çevrenin giderek bozulması; ikinci konut sayısındaki artış; doğal, tarihi ve kültürel mirasın özgün niteliklerinin erozyona uğraması, tanıtma ve pazarlamaya ayrılan kaynakların yetersizliği, trafik riskleri, pazarlara ve turizm arzına ilişkin araştırmaların yetersizliği nedeniyle sağlıklı stratejik kararların alınmasındaki güçlükler, turizm arzındaki olumsuz gelişmelerin gerek ülke imajını, gerekse turistik ürün imajını olumsuz yönde etkilemesi ve rekabet üstünlüklerimizin ortaya konulmasını güçleştirmesi; sonuçta düşük fiyatlara ve düşük fiyatların bir çekim unsuru haline gelmesine yol açması Türkiye'nin zayıf yönleridir.

Sonuç olarak Türk turizminin daha iyi yerlere gelmesi için ;

- Çevre, altyapı, üstyapı, hizmet kalitesi ve insan davranışları boyutlarıyla turiste sunulan tatil deneyiminin bir **toplam ürün** olduğu dikkate alınmalı; tüm bu bileşenlerin birbirine paralel ve dengeli gelişimi sağlanmalıdır.
- Kapasite artırıcı yatırım kararlarında bölgesel ve yerel düzeyde doğal ve sosyo kültürel taşıma kapasiteleri ve beraberinde teknik altyapının taşıma kapasitesi eşik olarak dikkate alınmalıdır.

- Kısa erimde yarım kalmış yatırımların işletmeye açılmasına öncelik verilmeli; uzun erimde ise yatırımda olan yatağın 3 yılda 1/5'i ve 4. yılda 1/5'inin işletmeye geçmesi düşünülmelidir.
- İçinde bulunduğumuz aşamada Toplam Kalite Yönetiminin başarıya ulaşmak için vazgeçilmez önem taşıdığı sürekli olarak göz önünde tutulmalı ve bundan asla ödün verilmemelidir. Bu bağlamda rekabet gücümüzü ve verimliliği arttırmak için kapasite arttırmaya değil, toplam ürün kalitesini yükseltmeye öncelik verilmelidir.
- Etkin imar denetimi başta olmak üzere doğal ve fiziksel çevre kalitesini yükseltici önlemler; teknik altyapının geliştirilmesi; mevcut tesislerin modernizasyonu; yaygın ve örgün eğitim ve sertifikalı personel istihdamını zorunlu kılacak düzenlemeler aşamalı olarak uygulamaya konulmalı ve plan dönemi sonunda tüm turistik tesislerin sertifikalı personel çalıştırmaları sağlanmalıdır.
- Turizm İşletmeleri Nitelikler Yönetmeliği, işletme kalite standardı mantığıyla yeniden ele alınmalıdır.
- Ürün geliştirme kararları tüketici gereksinimlerini, rekabet ortamının özelliklerini ve bunlardaki değişme eğilimlerini ortaya koyan araştırmalara dayalı olarak verilmelidir.
- Gerçekleşen tüketici tatmini sürekli olarak ölçülmeli ve ürün geliştirme kararlarında yol gösterici olmalıdır.
- Kapasite arttırıcı ve ürün çeşitlendirici kararlarda arz/talep dengesi ve pazarlanabilirlik temel kriterler olarak dikkate alınmalıdır. Turizm arzı hem iç hem de dış talebin özelliklerine göre biçimlendirilmelidir.
- Mevsim uzatıcı ve doluluk oranlarını arttırıcı arz türleri geliştirilmeli, mevcut tesislerin bu yöndeki tevsi ve modernizasyon yatırımları özendirilmelidir.
- Toplumda tarihi ve doğal çevre bilinci yaygınlaştırılmalıdır.
- Fiziksel planlamadaki yetki karmaşası ve çok başlılık, fiziksel boyutu da içeren çok sektörlü bölge planlarıyla bertaraf edilmelidir.
- Az gelişmiş bölgelere talep yaratmak için, uzun süreli tatil paketleri yerine 3-5 günlük butik tarzında ve derinliği olan tur paketlerinin oluşturulması özendirilmelidir.

- Tüketici haklarının korunması, turist sağlığı, hijyen ortamının sağlanması büyük önem arz etmektedir.
- Turizmin mevsimlik ve coğrafi dağılımını iyileştirmek için tüketici tercihleri dikkate alınarak golf, kış, dağ, termal, sağlık, yat, toplantı, üçüncü yaş ve eko turizmi geliştirme faaliyetlerine devam edilmelidir.
- Deniz turizmi, yatçılık ve marina yatırım ve işletmeciliği boyutlarıyla geliştirilmelidir.
- Kültür turizminin geliştirilmesi özendirilmelidir.

KAYNAKLAR

- <http://www.unwto.org/index.php>
- <http://www.kultur.gov.tr>
- <http://www.tuik.gov.tr>